

Catala 9. Miguel 167

PERIÓDICH DESENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any II

Barcelona 20 de Desembre de 1881

Núm. 53

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES			ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	DIRECTOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIÓ, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Paissos de l' Unió Postal	76 »	40 »	24 »	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3 50 »
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres paissos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

LOS GERMANS VALLMITJANA

D. AGAPITO

D. VENANCI

DISCINGITS
 ESCULTORS
 CATALANS

A D V E R T E N C I A

Ab lo present número, doble dels ordinaris, donem per termenada la col·lecció dels anys I y II de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, qual índice y portada repartirem a mitjans de Janer.

En lo número primer del any vinent, que serà d' igual tamany que 'l present, se comensarán las reformas anunciadas, lo qual farà que tal vegada se publiqui ab una mica de retrás per lo qual demanem mil perdons a nostres subscriptors.

SUMARI

TEXT — CRÓNICA GENERAL, per R. E. B. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tàmaro. = LA DESCONSOLADA (acabament), novela de Benjamin Barbé. Traducció de Narcís Oller y Moragas. = Recorts d' Enrich Heine. LO RETORN (poesia), per Joaquim Riera y Bertran. = DUAS NOVAS OBRAS DELS GERMANS VALLMITJANA, per Francesch Barado. = LOS JUHEUS, per Gayetà Vidal de Valenciano. = NADAL (poesia), per Miquel Torraella y Plaia. = SANTA CECILIA, per J. Rodoreda. = TAMBÉ NOSALTRES (acabament), per Modest Vidal. = CERTÁMEN CLAVÉ, per L. Mercader. = BELLAS ARTS, per F. B. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS.

GRABATS — LOS GERMANS VALLMITJANA. D. Agapito y D. Venancio. = SANTA CECILIA = GIROA. VISTA DE SAN FELIU DE PALLAROLS. = LA NIT DE NADAL. = LA CONFIDENCIA. = DE BON MATÍ. = UN BATEIG EN TEMPS DEL DIRECTORI.

CRÓNICA GENERAL

L'any 1881 se'n va deixant unas magníficas ausencias; l'hivern s'anuncia de la manera més cortés que podria desitjarse; sembla talment qu'haje renegat de sa naturalesa, tant es lo que 'ns regala ab aquests dies de llum y de sol qu'han sigut lo més á propòsit pera que las hermosas barceloninas, y moltes que no ho son, donguessen en espectacle en las avingudas del Parch lo tresor incomparable de sa gracia y de sa gentilesa.

En cambi la tardor tingué la infelís idea de regalarnos un fi de festa del més mal gust imaginable; una turbonada de vent aixecant nubols de pols qu'obligava al transeunt á encasquetarse 'l barret fins á las orelles y á las transeunts á pendrer altra mena de precaucions. Los arbres de la Rambla l'hi acabaren d'abandonar, per forsa ja que no de bon grat, los últims restos de sa vestidura de fullatje y sechs y descarnats ab sa copa de cent brassos contemplaren á sos peus la vertiginosa dansa macabra, segons la felís expressió d'un autor, ab que 's confonian en totas direccions aquellas fullas avuy secas y polsosas qu'en altre temps habian format son millor ornament y gala.

Pero ab tot l'hivern al recordarse de que en sos primers dies conmemora lo fet més grandió que 's pot registrar en l'història dels pobles, la vinguda al mon del qu'habia de redimir á l'humanitat de totas las tiranías, no duptá en apartarse radicalment en sos procediments, de la estació que l'habia precedit; nos feu l'efecte d'una situació lliberal succehint á una de reaccionaria en los temps de Fernando VII. Deu l'hi tenga en compte ja qu'ab tal manera de procedir demostra sas simpatías per un aconceixement tan culminant en la manera de ser de la humanitat; se posa decididament al costat dels que saludem la vinguda de Jesucrist á la terra com la del Mesías tant temps anunciat per los profetas pera trencar totas las cadenas, las del cos y las del esperit, y realisar la dignitat humana qu'en tan poch tenian los Césars de la Roma imperial.

* *

No han tingut lo més petit éxit las gestions practicadas per lo senyor Arnús á fi de donar algunas representacions d'òpera italiana en la Sala Beethoven segons anunciavam en lo número anterior. En tant lo Liceo segueix tancat y lo qu'es pitjor sens esperansas d'obrirse per ara, feta excepció de las tardes de las festas de Nadal en las quals tindrán lloch las representacions dels Pastorets, que si mal no recordem ja s'habian representat alguna altra vegada. Del mal al ménos.

No obstant y aixó los aficionats á la música no s'han aburrit del tot aquests últims dies; la societat Coral d'Euterpe ab motiu de la repartició de premis del Certámen Clavé doná un concert bastant regular en la que sols hi figuraven composicions de músichs catalans. De com aquestas foren interpretadas ja 'ls ne enterará en altra lloch del número lo meu amic senyor Mercader de qual imparcialitat y coneixements en suficiencia no hi ha perquè duptar ab tot y 'ls seus ribets de crítich; no passen per alt lo seu article y veurán com se portaren en aquella nit las senyoretas Musté y Llorens per lo que toca á la part de cant y com tractá lo piano la senyora donya Aurea Rosa Clavé en una inspirada composició seva, y també las senyoretas Roselló y Casanovas que ben poch deixaren que desitjar.

Lo Círcol Mozart, nova societat composta de joves aficionats á la música, celebrá també d'una manera brillant sa constitució definitiva. Llástima gran que lo reduhit del local no permetés més comoditat á la numerosa y distingida concurrencia qu'ab prou feinas lográ encabirse en los salons del Círcol. Lo programa era escullit corrent sa interpretació á cárrech d'una orquesta de trenta professors, tots d'instruments de corda ab arch; un piano y un armonium als quals dirigí molt acertadament lo senyor don Salvador Armet y Ricart director artístich del Círcol Mozart.

L'acte comensá ab una memoria del secretari de la societat que com á memoria de secretari no fou tan narcòtica com podria suposarse, justicia que debem á las excelents condicions que en aquest treball poguerem reconeixer á son autor, per lo qual nos associem als aplaudiments de que fou objecte á sa terminació. Seguidament tingué lloch la execució del programa en la forma següent: Quinteto de la ópera de *Così fan tutte* de Mozart; Aire variat d'un concert de Hændel; Minuet de Lully; Adaggio d'una sonata de Beethoven; Himne austriach de Haydn; Serenata de Saint-Saens; *Agnus Dei* y *Lux aeterna* del Requiem de Verdi; *Cant de la tarde* de Shuman y *Ave Maria* de Shubert.

Y mentres escribim aquestas ratllas te lloch en la plassa de Sant Jaume una serenata donada al arcalde senyor Rius y Taulet per las bandes de artillería y enginyers, ab motiu de la manera satisfactoria ab que, segons diuhen, s'ha resolt la qüestió magna del enllás dels ferro-carrils.

Lo Liceo pot estar tancat pero 'l que es á Barcelona sense música no passem.

* *

Y altre aconceixement musical que segurament reberán ab gust nostres lectors per lo gratissim recort que encara conservan del qui en lo mateix acaba de fer lo primer.

M. Massenet, l'inspirat autor del *Re di Lahore* que vingué á Barcelona per inaugurar los concerts de la Sala Beethoven, acaba de estrenar en lo teatro de Bruselas sa darrera obra que 's titula *La Herodiada*. Las noticias que tenim d'aquesta partitura son magníficas; tots

los periódichs de Bruselas ne parlan fentne elogis desusats y calificant l'estreno de verdader aconceixement pera l'art musical.

No s'esplica perquè 'l reputat compositor francès ha tingut que donar la seva obra al teatro de Bruselas, prescindint de l'Opera de Paris que compta ab tan valiosos elements pera l'exornació espléndida de las obras líricas; si l'empresa d'aquest últim teatro ha fet exigencias inacceptables, no 's compren qu'hajen sigut toleradas per lo govern, que segurament te algun dret pera intervenir en aquella academia nacional de música, despres de la considerable subvenció que l'hi otorga.

De totas maneres M. Massenet ha obtingut un éxit de debó; los principals crítichs de la premsa de Paris, aixís com los millors artistas lírichs y 'l ministre de Bellas Arts M. Proust, s'han dirigit á la capital de Bèlgica pera assistir á las representacions de *La Herodiada*. Del ministre de Bellas Arts, especialment son d'esperar las explicacions necessarias dels motius qu'han impedit que l'obra d'en Massenet haja tingut l'acullida á que tenia dret en lo Teatro de l'Opera de Paris.

* *

Aquellas lámparas eléctricas de divisió, sistema Swan, que tan magnífichs resultats donaren en los salons de casa Bernareggi quant lo concert donat en la mateixa per la pianista Sofia Menter, com també en lo local que poseheix la *Societat Espanyola de Electricitat* s'han col·locat ja en la botiga del senyor Dalmau en la Rambla del Centro. Passen per allí mos amables lectors y 's convencerán de la perfecció d'aquestas lámparas, que proporcionan una llum blanca, fixa y suficientment intensa pera iluminar lo local sense por de que 'ls ulls nos en valgan de ménos, com no ha faltat algun metje que ho afirmat.

Gracias á la plaga del espedienteig no ha sigut possible encara la canalisació de nostres carrers, á fi de repartir lo fluit á domicili pera las necessitats domésticas; á tal circumstancia deurá Madrid lo possehir avans que Barcelona la iluminació eléctrica, ja que d'instalarla en aquella vila s'ha encarregat la *Societat Espanyola d'Electricitat*.

* *

La creació dels Banchs de crédito segueix son curs ordinari; se tenen noticias de que á Gracia 's fan treballs pera constituirne un; en honor de la veritat, la idea no seria del tot risible si per tal medi los fills d'aquell sub-urbi lograsen proporcionar-se cementiris, un hospital, hospicis y moltes altres cosas que fins avuy no han considerat de primera necessitat los corifeus de l'independencia graciense.

* *

La catástrofe del teatro de Viena, que ha produhit mes de nou centas víctimas, ha sigut prou pera fer presumir á las autoritats de Madrid que no tots los teatros d'aquella vila comptan ab medis suficients pera fer impossibles tan tremendas desgracias; y á tal objecte ha nomenat una comissió facultativa pera que 'ls inspeccione detingudament fent tancar tots aquells que no reuneixen las corresponents condicions de seguritat.

A Barcelona no hi ha perquè; desde que reconegut lo teatro Romea per persona idónea se vingué en coneixement de que no 's podia desitjar millor baix lo concepte indicat, podém estar completament tranquils per lo que 's refereix als demés teatros.

* *

D. Agustí Urgellés de Tovar, director de la *Gaceta Universal*, acaba de sofrir una pèrdua irreparable ab la mort de sa virtuosa esposa, la senyora D.ª Antonia Baltá de Urgellés. Nos associem á son dolor.

* *

Cent mil pessetas destina lo govern á la reparació del Monastir de Poblet. Los amants del art y de Catalunya l' hi debem estar altamente agrahits, ja qu' havia arribat al més llastimós estat aquell magnífich cenobi, que guarda las cendras de nostres reys.

Ara sols falta que las cent mil pessetas se fassen efectivas y tingan l' aplicació que se 'ls hi ha destinat com en altrás ocasions semblant no ha succehit.

RAMON E. BASSEGODA

NOSTRES GRABATS

LOS GERMANS VALLMITJANA

ESCUPTORS

Reproduheix avuy LA ILUSTRACIÓ CATALANA, lo retrato dels escultors D. Agapit y D. Venanci Vallmitjana, prou coneguts en lo mon artístich y dels quals nostre apreciat amich D. Francesch Bañado, s' ocupa especialment en article apart.

SANTA CECILIA

QUADRO DE RAFAEL EXISTENT EN LA PINACOTHECA DE BOLONIA

Aquest magnífich quadro de Rafael Sanzio, que LA ILUSTRACIÓ CATALANA ha considerat oportú reproduhir, ab motiu de las solemnes festas celebradas en aquesta ciutat, per los artistas músichs en sa propia diada; fou pintat sobre taula y ab destino á la iglesia de Sant Joan in Monte á Bolonia, essent transportat sobre tela quan figurá en lo Museo Napoleon.

Ab justicia es considerada aquesta composició com una de las capdals obras del gran mestre, y lo reputat Vasari, no li escasseja sos elogis, al mateix temps que fa constar l' admiració que causá al no ménos ilustre pintor Francia, encarregat per son amich Rafael, de sa colocació en la capella de Sant Joan de la citada iglesia.

Santa Cecilia, la figura principal de la composició, escolta encisada la inimitable armonía de un coro angélich; y ademés de la expressió de son rostre, están pintats á maravella sos vestits de tela d' or y seda que cobreixen son cilici. Las figuras de Sant Pau, Santa Magdalena, Sant Agustí y Sant Joan evangelista que la rodejan, no son ménos bellas y expressivas, traduhint totas perfectament la expressió de son respectiu caràcter, unificat per l' atractiu incomparable de l' armonía.

Los instruments musicals agrupats devant dels peus de la Santa, foren pintats ab molt acert per Joan de Odina.

Los elogis tributats al quadro de Santa Cecilia foren infinits, escribintse desde luégo multitud de poesías llatinas é italiánas; y posteriorment aquilatantse més lo valor respectiu de las diferentas obras del gran mestre, lo referit quadro obté privilegiat lloch.

VISTA DE SANT FELIU DE PALLAROLS

En la provincia de Girona y partit d' Olot, se troba la vila de Sant Feliu de Pallarols de la que donem una vista deguda al reputat llapis del senyor Serra y Pausas.

Aquesta vila te tota aquella tosquetat y caràcter que s' observa en moltras antigas poblacions de Catalunya, per lo que 's fa interessant sa reproducció y fàcilment descubrirán sa bellesa pictórica nostres lectors, com lo observá ab ull coneixedor lo ja esmentat senyor Serra.

S' ovira en segon terme lo puig; y en lo primer algunas casas toscament construidas ab desigual pedruscall, ab las amplas voladas de sos terrats, lo sortit balcó ab alta barana de fusta y sa volada especial, sas porxadadas altas y baixas, lo sol y elevat xiprer y l' enmaranyada vegetació á son peu; son una viva mostra de la vida especial del camp ahont s' aprofitan tots los accidents fins lo mateix de l' apilament de grans rocatjes en torn de l' estany, ahont s' ufanan algunas ocas, pera cimentar ditas casas, si be toscas, fortas y espayosas en son interior pera cumplir en tot lo necessari, als usos de sos moradores.

LA NIT DE NADAL

En altre de sas inspiradas composicions, lo malaguanyat D. Ricart Balaca ha condensat com ell sol sabia ferho, los principals resorts y los mes senyalats contrastes de la nit de Nadal, ó commemorativa del Natalici de Jesucrist á Betlem, are discorreguts ja 1881 anys.

Aquesta nit que desde l' un cap al altre del mon ahont ha ressonat la veu del cristianisme s' observa ab

particulars cerimonias y s' espera ab singular dalé; no sols dona lloch á las moltras y variadas escenas de que n' es una mostra en alguna part lo grabat que reproduhim, sinó que entre los cristians y fins entre los mahometans, es tinguda com la nit mes solemne de l' any per escetencia, com lo mojó d' una nova era, com la condensació de moltras esperansas y desitjs.

Presentada com nota discordant en la part baixa de nostra composició, la nit del jugador, indiferent á la alegría que 'n totas las clases socials despunta; ofereix no poca amargor la nit del mariner, que trobantse en alta mar, recorda sa casa, sa ciutat ab totas las tradicions y alegrías lligadas ab la nit de Nadal, la que ell passa trist y aislat sobre la cubierta de son bastiment, cercant tant sols los estels que l' hi ensenyan l' indret de sa estimada terra. Per ell sols lo brujit de las onas y los xiulets del vent á través del cordatje, serán los cántichs y alegrías de la nit de Nadal, ab los goitjs de l' amistat y de la familia.

No menos trista es aquesta nit en lo campament, ahont lo soldat sens deixar lo fusell de la má, vivaqueja entorn de las fogueras, ahont apila tronchs de pi pera referse de las glassadas de la nit; y tal vegada sols per las mil peripecias de la vida soldadesca, pot ennastar en sa bayoneta alguna au de corral, ab la que festejará després de rostida en l' aumentada foguera, recordant aquella ben proveida taula en que la festejaba lliure de las privacions y rigors de l' ordenansa, la nit del naixement del Salvador, del Mesías, nom que vol dir l' esperat de las nacions.

Verament en totas las encontradas ahont es conegut son nom, la nit popular, es com demostra també nostre grabat; y las més expansiva y festejada. Menyspreant lo fret y las glassadas, se llensa lo poble com vulgarment se diu al carrer, ab tots aquells instruments més ó menos acordats y bulliciosos que son los preferits en sas espontáneas cançonetas; abundan en totas las nacions hermosos motets ó cants populars qual principal assumpto es lo naixement de Jesús en lo portal de Betlem, y aquesta musa sencilla que sols se inspira en las costum cotidianas de cada poble, canta y parla ab l' infant Jesús, com á sos infantons, com ab los nins mes humils nascuts en sas cabanyas; oferintli dons y afalagantlo ab paraulas fillas del cor, totas dolsas y expressivas, totas no obstant humils y molt desproporcionadas á la grandessa del fill de Deu, nascut entre un bou y una mula, tenint sols pera bressol sa menjadora.

Si bé la neu cobreix generalment en aquesta estació los arbres ab sas secas branques, los carrers y las teuladas; dintre d' arraseradas vivendas, no faltan numerosas familias que celebran reunidas ab molt amor, la repetida nit de Nadal.

En aquella taula perfectament iluminada, los representants de tres generacions se reuneixen, venintli moltras vegadas de llochs l' un de l' altre prou apartats. Los avis que 's miran renaixer en sos fills y nets, saludan ab goig aquesta aurora d' esperansas; sos fills alguns novament maridats, donen lliure curs á sa imaginació, somniant pera ells y sa descendencia un pervindre infinit de goig y felicitat y los nins pera los que aquella festa es esperada com singular aconteixement, ab sa turbulenta alegría, l' animan; l' esmaltan ab sa hermosura, la completan ab sa franca alegría y comunican á tots aquella tranquilidat completa que no preocupantse de l' esdevenidor, fá que lo moment present sia savorit sens amargor; y aixís verament pot dirse ab un sol mot, que entorn d' aquella taula en la nit de Nadal, s' assenta per un moment la felicitat, tan codiciada y tan parca en expandirne una gota sola de sa virtut incomparable.

LA CONFIDENCIA

QUADRO DE MESSONIER

De sobre taula dos amichs conversan intimament y un d' ells llegeix confidencialment al altre una carta de senyalat interés. L' actitud tranquila y concertada dels personatges, especialment del qu' escolta la confidencia es per demés natural y ben entesa y no cal dir que los trajos y accessoris estan ben presentats.

Acreditadas te totas aquestas calitats lo reputat Messonier, un dels millors pintors de la moderna escola francesa; essent los quadros de costums, com la confidencia, aquells en que més ha descollat.

DE BON MATI

Ab molta justesa ha donat lo conegut pintor senyor Urgellés, lo títol «De bon mati», al esplendent paisatge qu' avuy reproduhim.

Verdaderament ell es un trassumpto de lo que s' ha anomenat tantas vegadas lo despertar de la naturalesa, en aquell punt en que remontantse los vapors matinals com sutilísima cortina, las rossadas tintas de l' aurora animan l' horissó, brilla com munió de riquíssimas perlas la rosada en las fullas de l' arbreda y en los brins d' erba dels prats; mentres que l' estany ó rieral convertit en brunyit mirall reflecta l' esplendent y puríssim cel de la matinada y l' avivada verdor del frondós ramatje.

En aquella-hora tota tranquilidat y poesia sols lo casador, ó lo pacient pescador, segons pot veurers en nostre grabat surten á prender sos llochs pera sa diversió preuada; y sols lentament la naturalesa que va prenent sos vigorosos tons, se transforma per complert, passant de la tristor y desprendiment de nocius gassos, á l' alegría y encant, prodigant los aires y perspectives que donan la vida y alegran ensemps á l' esperit.

EDUART TÁMARO

LA DESCONSOLADA

NOVELA DE BENJAMIN BARBÉ

(Traducció de Narcís Oller y Moragas)

CAPÍTOL XVI

L' home endolat lo rebé á la porta y 'l posá á dalt del túmbol.

I

HA fulla que 'l procurador imperial havia firmat era 'l permís pera enterrar á nostre fillet.

Mercés á dit paper l' iglesia y 'l cementiri anavan á la fi á obrirse per ell.

Quí li prestaría aquest darrer servey? quí l' acompanyaría á l' iglesia y d' allí á la morada eterna?

Tant havia ja fet per ell qu' aixó no 'm podia esser més penós, majorment quant jo desitjava ferho tot, tot absolutament. Unicament, pera no ocupar-me d' una pila de detalls enutjosos, vaig aconortarme d' indicar la classe dels seus funerals.

Si no hagués escoltat altra veu que la del meu cor, hauría escullit la primera classe; mes com per la modestia de nostres cabals ens pertocava mellor la tercera, vaig escullir aquesta.

II

Compáregué un home á pendre las midas de l' atahut y volguí ajudarlo.

—Preném — vaig dirli — las midas de la caixeta, per que cal que cápiga dins del atahut que li destineu.—

Semblá que 'm comprenia, prengué las midas y 's entorná.

Al menys — pensava jo — entre mitjs dels trastorns que 'ns dóna aquesta mort, no tindré lo de veure entrar á casa nostra la forma clássica del atahut, l' horrible pirámide quadrangular, hont lo cadavre encaixa tan bé. No veurém sinó una capsá, un romboide escayent, que no té rés de trist.

III

Á l' endemá, de bon mati, vingueren uns homens á endolar lo reixat y la porta de casa ab draps blancs, al mitj contenían un escut ab las llettras H y B, las inicials del nostre fill, de son nom de fonts, y de son nom de casa, y en ellas jo vegí com dos emblemas dels mots *Horas Bonas*, (*) las que perdíam ab ell per sempre més.

IV

Després se presentaren dos homens vestits de negre, portant un atahut.

Válgam Deu! era de forma tremenda y absurdament gran.

—Eh! desventurats, qué veniu á fer ab aquesta caixa? es que hi voleu ficar tots los meus fills? No veyeu qu' es massa gran pe'l cos del nen, y que la caixeta en que reposa no pot encabirse dins d' aquesta forma horrible!—

En efecte, sols d' alsada y llargada podía anar. L' amplada no era suficient sinó pe'l extrém corresponent á las espatllas; d' aquí en avall anava estrenyentse.

—Treyéume aixó del davant, preneu mellor las midas y portau-me un' altra caixa.—

Y aquells desventurats desaparegueren pera anar á encomanar una caixa més convenient.

V

Se 'm presentá un altre home.

—Senyor—va dirme—no li sembla que, tot esperant, podríam exposar l' albat al jardí ab la caixa qu' are te? Vol que 'l prengai?

—Nó, jo meteix us lo duré fins afora la porta.— No volía pas qu' aquells homens endolats s' avessessen á vindre á casa per endurse'n los meus fillets.

Cridí á la minyona:

—Elissa—vaig dirli—vosté que 'l duya quan era viu, ajúdem á portarlo una vegada més, ja mort... però calle, que la senyora no la sente.—

Y abdós ens l' enduherem plorant silenciosament.

L' home endolat lo rebé á la porta y 'l posá á dalt del túmbol.

Y la gent que passava pe'l carrer prenía aygua beneyta y feya 'l signe de la creu devant del meu fill.

(*) *Heureux et Bonheur*, diu l' original; més l' equivalent catalá no comensa ab las meteixas inicials y per aixó nos hem permés apartarnos del sentit literal d' aquellas paraulas.

SANTA CECILIA

QUADRO DE RAFAEL, EXISTENT EN LA PINACOTHECA DE BOLONIA

GIRONA — VISTA DE SAN FELIU DE PALLAROLS

DIBUIX DEL SR. SERRA Y PAUSAS

CAPÍTOL XVII

Dies iræ, dies illa!

I

Portaren la caixa, hi ficarem dins la nostra, la claverem, lo carro mortuori la prengué y marxarem.

II

Devegades, la mare y jo, en nostres bons temps, si teníam alguna hora de tristors, pensavam si la mort nos robés algun filllet quins funerals li feríam, y projectavam convidar á tots los nens del vehinat, á tots los dels nostres amichs y coneguts, y li arreglavam ab ells un tendre acompanyament pera conduhirlo fins á aquell lloch d' hont ningú torna.

Vestíam als nostres de blanch y 'ls hi feyam presidir lo dol.

Deu nos doná l' ocasió de realisar aquestos somnis tristíssims, y llavors ni baldament hi pensarem.

Quant se esdevingué l' acte, tinguerem la pena de veure marxar á nostre filló, gayre bé sol, vers lo cementiri.

Ni havia tingut temps, ni vaig pensar tan sols en avisar á cap amich.

La criada sortí ab la llista dels coneguts més vehins, á fi de dárlosli coneixement de la trista dissort que'ns privava del nostre filllet y de convidarlos per l' enterro.

No comparegué ningú. Qui ha de privarse de sos gustos, ni interrómprer las sevas ocupacions per un nen de bolquers?

No comparegué ningú, més que dos amichs del vehinat.

Fora d' ells, los dos noys meus y jo formarem lo acompanyament de nostre estimat filllet.

III

Primer de tot anarem á l' iglesia. Li cantaren un ofici de difunts; lo temple estava desert y la música de aquells cants tenia una fredor que 'm glassava l' ànima.

Ahl per qué aquells cants lúgubres y tristos, per qué salms d' arrepentiment y remordiments en los funerals d' un angeló?

Un nen que mor, es un ángel que remunta al cel sens que sas alas invisibles s' hajan arrossegat encara pe'ls fanchs de la terra. Al honrar aquesta mort, ó mellor aquesta gl'oriosa resurrecció á la vida, jo hauria volgut sentir cants de dolsa joya: alguna d' aquellas sonatas de Beethoven en las que 's nota una agradosa barreja de dolsa alegría y de tristors.

Oh! may lo *Dies iræ* en los funerals d' un nen, á méns qu' aquest *Dies iræ* no indique la ira terrible de Deu que fereix als pares emportántse'ls tota la felicitat ab la frévola y deliciosa criatura.

Si me'n feren de mal, si'n feren de mal á la meva devoció los cants d' aquells homens que cantavan per obligació y á corre-cuyta!

Ay! jo, en lo teatro, he vist als artistas cáure'ls hi llágrimas, cantant desventuras imaginarias; y aquí, á l' iglesia, veyá á homens que cantavan sense cap mena de sentiment, tonadas tristas y terribles, devant d' un pare que plorava sobre las despullas del seu filllet.

Oh, artistas benivolguts! com us vaig anyorar!

CAPÍTOL XVIII

*Et le cœur de la mère, en proie à tant de soins,
Est vide et désolé pour cet enfant de moins!*
VICTOR HUGO

I

Al sortir de l' iglesia, atravessarem tot París pera arribar al cementeri del Pare *La Chaise*.

Y la multitud dels vivents anava, venia, caminava ansiosa, atrafegada ó be indiferent y emperesida. Al passar ens miravan ab ayre distret, ens saludavan y arreu cada hú seguía, be cap á sos mal de caps, be cap á sas distraccions.

Mes en totas las caras me semblá llegir un oblit complet de las penas grossas de la vida y una habitud de sofriment tremenda.

Y jo pensava.

«Si l' ànima del meu fill nos acompanya, si pot llegir en lo cor de tots aquells que passen, qué contenta deu estar, á la vista de tants sérs corromputs, grans, petits, jovens y vells, d' haver deixat aquesta terra hont tal volta l' esperava igual sort!»

Després de caminar duas horas lentament, arrivarem per fi á aquell lloch de repós.

A má esquerra del caminal gran, hi há un camp de sepulturas, de propietat perpétua. Allí, l' any passat, jo hi havia fet obrir una tomba de quatre compartiments. En lo més fondo hi vaig fer posar l' ossamenta de la nostra avia, en lo immediat lo cos d' un dels seus fills, qu' en vida havia sigut com una Providencia pera ma familia y son benefactor després de sa mort.

Lo meu filllet anava á ocupar lo tercer compartiment.

Al instant que baixaren l' atahut que l' enclohía al fons d' aquella gola fosca, jo deuria haver plorat. Gosaré á dirho? Tant m' havia costat arribar á la porta d' aquell alberch qu' al véure'ls hi ja finalment, gayre bé sentí cert goig.

II

No obstant, un cop tot acabat, me vingeren las llágrimas als ulls y vaig plorar amargament.

Y llavors, com á la darrera volta qu' havia tornat á casa, sentí una veu dins mon cor, y aquesta veu deya:

«Oh, vellets qué habiteu aqueixa tomba, ben segur que tots sols us hi aborriariau. Ara que coneixeu los misteris de la vida, ja sabeu que 'l tresor més gran del món, que l' encant més dols, més atrayent es un infant, un infantet estimat. Y prou temps fá que vosaltres no 'n teniu cap á prop. Ah! jo vos donch la nora-bona per l' elecció! D' entre tots aquells que pervenen de vosaltres cap ne podíau triar tan hermós, tan plé de gracias, d' un encis tan gran. Era pera vosaltres, li havíam posat lo teu nom, avia meva, y també el teu, mon oncle! Rebéulo, donchs, ben bé y ab amor. Feu que no anyore, en vostra incomprendible residencia, ni 'l nostre somris, ni 'ls nostres besos, ni las nostras festas! Ah! nos forçem unas ideas tan absurdas dels misteris de la tomba! No hi concebím sinó caps de morts, brassos descarnats; mes jo estich segur de que, tant enllá com ensá de la tomba, tot es amor y poesia. Per ventura Deu no es tant allí com aquí? Allí hont Deu hi es no pot haverhi més que poesia y amor! Vos ho torno á pregar: aculliu l' estimada ombra del nostre fill, del fill vostre, ab amor, ab tendresa, féuli la rialleta, las besadas, las festas de sa mare y si aixís cal, nodriu lo ab la llet d' ultra-tumba! Ensenyauli á no oblidar als seus pares que l' han poselit sols un jorn y no deixarán ja may de plorarlo, d' anyorarlo cada volta que 'l recort vinga á remourelshi dolsament l' ànima. Ensenyauli sobre tot á no oblidarnos, perque 'l sentiment més dols que tindrém al morir será l' esperansa de reveure'l.»

III

Y vaig deixar ab disgust la sepultura per' anar á reunir-me ab la desventurada mare que 'ns estava esperant.

IV

Hi há d' aixó sis mesos.

Qué ha fet lo temps en nostre dolor, sobre tot, en lo dolor de la mare?

L' ha aumentat. L' anyoransa d' ahir se solda ab la de l' endemá. Lo cor se 'ns ompla cada jorn de nombrosos recorts y de penas, y las llágrimas que plorém no bastan á alleugerirlo.

Per' enganyar son dolor, ella s' es rodejada de tot lo qu' era de son filllet. Té 'l bressol allí, á la vista, com á punt de rebre'l. Porta penjat al coll, nit y dia, un medalló plé de cabelllets seus, rossos, flonjos y fins com rossa madeixa de seda. Cada nit se treu del pit las mitjetas qu' ell duya en sos darrers instants, pera posarse-las altra vegada al pit. Cada jorn conta, examina, endressa sa benvolguda robeta y plora dia y nit, com lo rossinyol de que parla Virgili, sens trobar conort.

Fá sis mesos, era una dona de trenta anys, bonica, forta, fresca; avuy sembla que 'n té més de cinquanta, y está débil, marcida, desfeta. Gayre bé no té veu, ni vista. Son rostre no conserva ja més qu' una expressió, la de la tristesa. Lo somris en altre temps inseparable de sos llabis, n' ha fugit; no fá sinó patir, plorar; no té, en fi, més qu' un desitj, qu' una esperansa, lo d' anar á reveure'l ben prompte. Sovint, á la nit, me desperto y sento que suspira, la sorprench plorant d' amatag, y allavors pera compláurela en son dolor, ploro ab ella. Després, poch á poquet procuro ferla entrar en rahó.

—Obrém molt malament afligintnos ab tanta desmesura. Aquesta aflicció tan gran, pot desplaure á Deu que 'ns ha concedit molta més sort qu' á la major part de las familias. Quina es la qu' ab tants fills no n' ha perdut més d' un? Ahont trobaríam una mare que no 'n tinga de plorar un ó altre? No 'ns ne quedan encara quatre, dos noys y duas noyas, tots quatre bons y sans? Procurém, donchs, resignarnos, avans que Deu, pera sometre'ns y posarnos á jou, no 'ns castigue encara en los que 'ns restan. Donémli gracias per las que 'ns acorda y benehim sa má fins quan ens castigue. Ay! si quan un penetra las cosas del món se sent tentat de plorar, més pe'ls que viuen que pe'ls qui 's moren! Jo no sé pas en quina forma existeix; emperó jo sé qu' ara es felis, ó bé las promesas de la religió no serían sinó quimeras, la rahó meteixa una follia y la creació, tan gran, tan hermosa, tan armónica y sublim, res més qu' una inmensa burla! Ahont se vulla que sia 'l nostre fill, qualsevol que sia la forma de sa existencia actual, ell ha d' esser felis. Sí, es felis! jo crech en sa felicitat com en ma propia existencia. Per consegüent, nos hem de felicitar per la seva sort y ens hem de tindre per ben ditxosos d' haver donat la vida á un sér predestinat á la benhauransa. Ah! si Deu ens digués: «Vaig á tornárvosel,» tindríam coratge pera reclamarlo de la mansió de felicitat hont gaudeixen los ignoscents pera llensarlo altra volta als atzars d' aquesta vida? Los antichs tenían un proverbi molt bonich. Deyan qu' aquells á qui 'ls deus estimavan morían jovens ¿Quin es l' home qu' á la meva edat no ha exclamat cent voltas á la vida com Job: «Per qué no 'm moría quant era noy?» Aquí 'm

tens á mí, jo 'm considero, mal que 'n sia indigne, un dels homens més felissos; felis ab tu, felis ab los nostres fills, y no obstant, cuántas vegadas á la vida no he arribat á suspirar l' haver mort de petit? Qué no han de dir los altres, los malhaurats, y sobre tot los qui son criminals ó solzament culpables! Ay! quan jo penso en la vida sériament, planyo als meus fills destinats á viure. Pobras criaturas que riuheu, que jugueu sens somniar ab lo pervindre, ja seréu correspostos d' aquells á qui posareu amor? Ja trobaréu mullers bonas, dolsas? fidels? Sabréu mantenirvos sempre purs, sense mácula. Ay de mí! quin sufriment lo vostre pera resistir los atractius de la societat en que viuréu, pera no relliscar en la terrible y fatal pendent de la naturalesa humana que du al mal! Ja exciamaréu algun dia, en vostras horas de reflexions tristas: «Per qué no 'ns varem morir quan eram petits, com nostre germanet! Ell no ha tingut de passar per las provas terribles de la vida y jo-heix en pau de la beatitut celestial qu' assaboreix tranquilament, com l' abella la mel en la flor del desert.»

Y vosaltres, pobras filletas mevas, trobareu marits qu' us sápigán compendre, estimar, protegir, dispensar y perdonar? Los hi seréu fidels com la vostra mare, y ab tot y aixó seréu ditxosos? No us arribará també 'l dia d' exclamar entre llágrimas y singlots: «Ahl per qué no 'ns moríam com nostre germanet, quan eram al bressol!»—

Ab aquest sermó y d' altres consemblants la mare ofegava un poch la seva pena; prompte però l' eterniment natural y potent del cor reprenia á la rahó y la tristesa tornava á devorarla.

Devant del decahiment enter de son cos, de son cor, de son esperit, la turbació s' ampara de mí. Vaig, vinch, rodo d' assí, d' allá, sense plan ni voluntat, oblidantme de tots y de tot, menos de las causas de nostra desventura.

Per' enganyar un poch la meva pena, per' honrar al meu filllet ab un recort piadós, he fet aixecar en lo punt hont doná l' ànima á Deu, un joliu moniment, y en ell he fet grabar aquestos versos, tristos com los que s' escriuhen en los sepulcres, aquestos versos que recordan al vianant lo cop terrible que sofrí la mare per son fill y nosaltres per la mare:

Un jorn per est camí, tota plorosa,
fet á bossius lo cor, passá una mare,
portant malat á son filllet tendríssim
que la vida en son pit xuclava encara.
Y aquí, la mort li arrebatá dels brassos.
Oh tu, que portas á est sant lloch los passos,
si pregas per algú,
sia per ella, qu' al filllet anyora;
lo fill, al cel, pregará á Deu per tu.

En quant al lloch hont reposan sas estimadas despullas, vergonya 'm donch de dirho, mes dech confessarho pera que 's veja á quin punt arriban totas nostras miserias y las contradiccions del cor humá.... pobret! jamay hem gosat visitar-lo.

V

Per aixó lo cant de la flauta que sonava al morir lo nen, me vé sovint á la memoria, y llavors crech sentir en sos accents dolsos y tristos la veu planyívola del anget que se 'ns escapá volant, que 'ns diu:

Prompte l' herba creixerá
en ma fossa solitaria,
y en sa llosa funeraria
ningú, ningú hi plorará.
L' ànima empenará son vol
contristada, sens consol!

VI

DOS ANYS DESPRES

Á VÍCTOR HUGO

Mestre:

Ni las vostras simpatias pe' l' seu dolor, ni 'l zel de l' amistad, ni l' amor de sos fills, ni las mevas llágrimas, ni las mevas oracions, res ha pogut aconsolar á la pobre mare y lliurarla de la mort.

Ja no existeix! L' altre dia varem trasladar lo que d' ella 'ns restava; un no res que 'l mal no lográ destruir; ho varem portar al costat de las despullas del seu fill.

Los clams d' aqueix nen mort, que la cridava desde 'l món dels misteris, han durat dos anys pera matarla! Ella havia nascut per setmana santa, y per setmana santa se 'ns es morta, com lo diví crucificat.

Encara 'l dia avans, asseguda prop de la finestra, s' esforsava en respirar lo sol, l' ayre de la primavera; però sos pulmons malmesos no s' omplían sinó ab gran esfors. Sa testa descolorida, trista, resignada, li tremolava de debilitat.

Y la seva filla 'm deya:

—Mira, papá! Sembla un aucellet ferit que va á morir-se.

—Y sí, filla meva, es un pobre aucellet ferit que va á morir-se, ferit per aquell cassador invisible qu' apunta sempre dret al cos, al cor y á l' ànima!—

Ha mort perdonantme y benehint á sos fills, á l' hora

en que 'l sol comensava á il·luminar l' arcova. Y sens dupte la seva ànima s' ha enlayrat volant per un d' aquells raigs hermosos.

Ja may podré oblidar aquella hora suprema en que la mort m' aparegué, robantme lo que més estimava en lo món.

Son cos reposa ara al costat del de son fill, y l' ànima seva, ó aquell *no sé qué*, qu' era Ella, joheix sens dupte, en algun lloch, dels besos y rialletas d' aquell qu' ella havia perdut y que ja ha trobat.

Adeu, mestre, lo plor m' augega.

BENJAMIN BARBÉ.

RECORTS D' ENRICH HEINE

LO RETURN

XLVII

Quan vinguda la nit m' he al llit tirat, de tenebras espessas rodejat, jo veig davant mos ulls flotar hermosa imatge dolça, aymada com graciosa. Tantost son benefactora 'm condormeix, en mon somni lleugera y bondadosa rellisca aquella imatge y m' apareix. Mes no 's desfá ab mos somnis del matí qu' en mon cor tot lo jorn la duch ab mí.

LXX

Qué poch sovint m' heu comprés amichs del meu cor, qué poch! Y jo, trist de mí, tampoch gaire sovint us he entés.

Solzament quan dins de llot cert jorn fatal nos trobarem sens trevall, no bé 'ns parlarem nos entenguerem del tot.

LXVIII

¿M' ets de cert tan hostil, noya anyorada? ¿De debó ets tan cambiada?... Al univers enter quexarme intento del maltracte que sento! Llabis ingrats, diguéu: ¿cóm dir tant mal podéu del home qu' en bells jorns tant vos ha amat y tant vos ha besat?

LXXIX

La mort es la freda nit: la vida es jorn xafagós; l' ombra ve... tinch son; repós desitjo; 'l jorn m' ha rendit.

Un arbre damunt mon llit s' alsa; 'l jove rossinyol canta amor, canta amor sol, y fins lo sento adormit.

XLV

Ets com una flor tan graciosa, tan bella y tan pura Te miro encisat y en mon cor entra dolça amargura.

M' apar que deuria en ton cap posar sempre ab ternura las mans y dí á Deu que 't conservi tan graciosa, tan bella y tan pura.

LXVIII

Sobre d' eixos caminals desconeguts la nit se va estenent: tinch cor malalt y 'ls ossos abatuts per gran defalliment.

Ah! al menys com silenciosa benedicció del cel, signe de pau; lluna tendra, pietosa estens damunt mon cos ta claror suau Dolça lluna! Ab tos raigs, de la nit bruna llensas l' horror. Jo sento altra vegada fondres de mos dolors l' horrible afront; Y sento, pia lluna, cubrirsem de rosada las esmortidas galtes y 'l sech front.

LXV

Desseguit que serás la meva esposa la fera sort enveja causarà: tot serán passatemps, amada hermosa tot plaher, joya, ditxa tot será.

Botzina, donchs; botzina, tempesteja ab paciència tos renys suportaré mes si 'ls versos sentits de qui 't festeja no alabas, desseguit te dexaré.

LXII

Tota la nit en carruatge hem passada sols y en l' ombra; l' un cor damunt l' altre cor bromejant y fent tabola.

Y quant l' auba matinal ha sortit per entre bromas, quina sorpresa, noyeta, quina sorpresa la nostra! Amor, lo sech viatger sentat estava entre tu y jo alashoras.

XLVIII

Que per fora la neu, que tomba y corra, s' apiloti formant inmensa torra; que l' huracá impetuós tot ho sachseji y 'ls vidres de ma cambra fuetjei.... no 'm playaré de res: jo tinch coratge perquè duch en mon pit d' Ella l' imatge y sent l' ànima mia d' alegre primavera l' alegria.

LIII

Mon y vida no son més que fracments desconjuntats. Me 'n vaig á trobar avuy un professor alamaný que 'ls coordine, que 'n fassi un sistema rahanat.

Ab sa bata y ab sa gorra de dormir ho adobará, tapant del tal edifici las esquerdas y 'ls forats.

LVII

Qui per primer cop estima es casi un Deu, per més que no correspongan al amor seu.

Mes qui per segon cop ama y amat no es, aqueix es foll perqu' estima foll y res més.

Jo só, donchs, foll d' aytal mena foll rematat, perqu' estimo, perquè adoro sens esse amat.

Sol y lluna y estrelleta riuhem de mí; jo ab ells també rich y 'm sento, sento mori.

LXXX

Digas; hont es la bella amada que gay cantavas tan poch ha, mentre la màgica alenada de foch lo cor te va inflamá?

—Ja s' ha apagat fins una espurna trist, fret, gelat me sento 'l cor, y est pobre llibre es tan sols l' urna que guarda cendras de l' amor.

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN.

DUAS NOVAS OBRAS

DELS

GERMANS VALLMITJANA

POCAS ocasions s' ofereixen en nostra patria de poder donar compte de obras escultóricas d' alguna importancia, perquè á dir la veritat la escultura es de las tres arts del dibaix la que en ella ha donat menos senyals de vida. En los anys del relleu brillan aislats los noms de Siloe, Berruguete, Becerra, Montañés, Hernandez, Cano, Mena, Zarcillo, Campený... pero es precis arribar al últim ters del present sigle pera trovar sinó una escola un núcleo de escultores.

L' esperit eminentement religiós del nostre poble que tan grandiosament se manifesta en los monuments romànich-bisantsins y ojivals y tan espléndidament apareix mes tart en la tela, sembla que col·locá la escultura en categoria de complement decoratiu, com aixís pot notarse en las rígidas imatges de pedra que adornan las superbas fatxadas de nostras catedrals, en las que per altra part no es difícil trobar sobre el pilar que divideix las portas de sos frontispicis y en las estàtuas jacents del sepulcres figuras de correctes líneas y d' una bellesa discreta y sobria (1). Lo sigle XIII en que va arribar á son periodo de floreixement l' art religiós, nos ofereix tipos de notable bellesa, be que la estatua segueixi en sol estil las líneas del edifici, y 's presenti dintre de la unitat marcada per aquell, com la pura expressió del pensament místich: flor de melancólica bellesa que obra son cälzer á la llum tornasolada que se escapa dels gòtics rossetons! Pero 'l Renaixement vingué á donar nous impulsos al art y novas direccions al geni dels artistes; y si be á Espanya no va esser de moment tan sensible la influencia exercida per las novas escolas, los famosos treballs de artistes com Siloe y Berruguete y més tart los dels escultores ja citats, demostren l' estat á que arribá aquesta rama del art: be es cert que consagrats casi exclusivament als treballs de caràcter religiós, aquestos escultores feren us en sas composicions per regla general de la fusta y sols excepcionalment del marbre ó del bronzo, per lo que eran mes propiament *imaginers*.

Lo número de las obras de talla no ha sigut may escàs en nostre país, pero la cantitat no ha guardat proporció ab la qualitat.

Es cert que l' art religiós va comptar ab obras

(1) A Catalunya en 1375 trobem los noms dels escultores Joan Bartomeu y del barceloní Jaume Castells autors de las estàtuas dels apòstols de la portada de la Catedral de Tarragona, de treball toscó, pero vigorós y desembrassat. L' estàtua de la Verge que s' aixeca en lo centre de la porta d' aquest temple que s' distingeix per sa posa senzilla y graciosa, las líneas de son ropatge y sa mes acabada execució, forma contrast ab las citadas estàtuas, lo que 's compren per altre part per lo senzill caràcter decoratiu d' aquellas.

com las de Cano y Mena, en las que 's manifestan l' ascetisme y la austeritat agermanadas ab divinas inspiracions, y ab las bellesas celestials que sortiren de las mans delicadas de Zarcillo; mes lo sentit religiós no s' avingué bé ab la plástica que busca preferentment la bellesa, no tan per la expressió com per la forma. Aixís es que sols quan gracias á la transformació social perquè va pasar Espanya desde principis de aquest sigle, quan las repetidas exposicions, la afició als viatjes, lo major grau d' instrucció de todas las classes, varen despertar l' amor als estudis sérios, coincidint la propagació del bon gust ab lo desarrrollo de l' industria y de sas germanas las arts, s' inaugura un período d' activitat; y á contar de mitjans del present sigle los noms de Solá, Piquer, Alvarez, Ponzoano, Figueras, Duque y mes tart Bellver, Vallmitjana, Sunyol, Samsó, Novas y altres son una prova del moviment despertat en aquesta esfera de las Bellas Arts.

Per efecte de las especials circumstancies que acabem de citar, y dada la importancia de son comers, sa industria y sa riquesa, fou Catalunya la que en lo nou periodo doná á conèixer un núcleo de artistes així escultores com purament decoradors al frente del quals pot ben col·locarse lo nom dels Vallmitjanas. La constant protecció que va dispensar á las arts la Junta de Comers en un principi, protecció que avuy segueixen dispensantli sas corporacions, y las moltes construccions que s' aixecaban en son *Ensanxe*, així com las obras de sa necrópolis varen també contribuir moltíssim á facilitar la propagació de las arts lo que 's manifestá en un principi en treballats purament decoratius y mes tart en obras de poderós alé.

Agapito y Venanci Vallmitjana, los autors de la *Caritat* y l' *Angel del Judici final*, no participaren d' una educació acadèmica; sa vocació despertá enérgica en esfera fosca y 's manifestá de modo humil y sobrat treballós. Sols pot apreciarla 'l que consideri l' espay que separa las modestíssimas figuretas de barró ó de cartró fins á las portentosas obras que avuy dia omplan l' esperit d' admiració. Pero aquest espay lo va salvá son geni laboriós y fecond en gran extrém. Los treballs de talla per las iglesias y més tart los decoratius en marbre per la *necrópolis* de Barcelona y per altres edificis, tals com las figuras alegóricas del Banch, ocuparen durant aquest periodo als artistes, als que la arribada de donya Isabel de Borbó á nostra ciutat va facilitar una felís ocasió de donarse á conèixer y obtenir més tart, junt ab l' encàrrech de reproduir dos obras en marbre, una pensió mensual. La revolució de 1868 los trobá donant la última má á la magnífica estàtua de donya Isabel que el públich barceloní pogué admirar en lo interior de son taller y que en realitat era una obra notable, modelada ab expontaneïtat, holgura y de gran veritat en los menors details.

Desde 1872 los artistes executaren obras de encàrrech y treballs per distintas exposicions en los que demostraren lo vigor creixent de son geni. *Sant Jordi* y *La Bellesa dominant á la forsa* ne son bonas probas, juntament ab los treballs presentats en las exposicions de Madrit en 1862 y 1866, en Viena en 1873 y altra volta en Madrit en 1876. Agapito doná á conèixer en ellas lo *Sant Sebastiá* y lo *Cristo jacent* que figurá en las dos darreras, y fou premiat en lo de 1876; Venanci en las dos primeras, *La Tragedia* y *La comedia*.

No han sigut infructuosos per los dos germans 'ls viatjes que han fet al extranjer, sobretot á la Ciutat Eterna, sagrada font ahont lo geni ha begut en tot temps celestials inspiracions, y bé s' nota en sas darreras obras: aixís es que son geni robustit per lo estudi y la observació, al tenir á la fi ample camp per poder brillar, s' ha manifestat d' un modo franch, original, vigorós y sorprenent. La ocasió ha arribat per los escultores ab motiu de la erecció d' un suntuosíssim *mausoleu* de la familia Odena en lo cementiri de Reus, obra suberba que portará cinch colossals estàtuas de marbre blanch, quatre angulars representant la *Fé*, la *Esperansa*, la *Caritat* y la *Templansa* y una central: l' *Angel del Judici final* que las dominará y eclipsará ab sa bellesa majestuosa y radiant.

Una nova ocasió deparada are per la mort d' Ayala ha proporcionat als artistes la oportunitat de manifestar l' impuls de son geni

LA NIT DE NADAL

COMPOSICIÓ Y DIBUIX DEL MALAGUANYAT ARTISTA DON RICART BALACA

creador, al rebre l'encàrrec de modelar la estàtua destinada al panteon de aquell insigne poeta.

No's pot dar figura mes ideal y mes noble que la concebuda per aquesta tomba. Es un àngel de bellesa adolescent; esbelt, de posa magestuosa y senzilla, modelat ab esquisit amor, y al qual lo ropatge acaba de dar un sello de grandiosa severitat. Sosté ab la esquerra una branca de lorer, símbol de la gloria alcansada en la terra per lo poeta, mentres que ab la dreta aixeca per sobre son cap una corona de semprevivas, emblema de la immortalitat. Lo pensament es admirable, pero la exucució no está pas per sota 'l pensament. La testa del àngel es bella á tot ser. Il·luminada per la llum cenital (que tan favoreix á certas estàtuas), adquireix una expressió mes accentuada y que sens dubte contribuïx á posar de relleu la melancòlica bellesa de sa fisonomia de líneas puras y tranquillas, en que sembla reflectarse un fugitiu raig de sol. La cabellera artísticament treballada realça l' oval graciós de la cara y dibuixa armoniosament la forma de la testa, que, descansant sobre un coll proporcionat y esbelt, destaca noblement sobre sas espatllas. La cara de perfil seré y correte, traduïx en sas líneas y en sa reposada y melancòlica expressió la concentració del pensament, la absorció del esperit dirigit envers otras regions; los ulls la retratan ab sa fixesa y la boca, breu y casta, vé á donar major valor al accent general de la testa. En son conjunt respira aquesta la dolça serenitat clàssica vagament illuminada per la llum del cristianisme.

Lo cos está cubert per un mantell que cau en graciós plegat fins als peus, deixant apenas veure la part superior de la túnica: á través de sos plechs elegantment distribuïts, s'endevina las proporcions del cos y extremitats inferiors que acusan ab notable veritat las parts llisas y tranquillas y las parts plegadas; de manera que ab justa rahó se pot dir que 'l ropatge es en aquesta estàtua «emanació silenciosa del ànima.» Bé compregueren los antichs la significació é importancia del plegat, puig lo valor d'aquet atribut serví pera caracterisar als deus y als heroes, y bé ha comprés l'artista en aquesta ocasió aquet valor, puig desde 'l moments' adverteix en la colocació del manto la subordinació de la materia al pensament, es á dir, á la concentració espiritual. Pero no's trobará de menos en ell la necesaria amplitud, inherent al moviment, condició que acusa altres tantas actituds graciosas en una mateixa figura, donantli aquella magestat propia del sers superiors. Y ab la mateixa veritat y desembrás ab que está tractat lo ropatge están executadas las mans y brassos de la estàtua, uns y altres de moderada plenitud y proporció, y d'una realitat y bellesa extraordinarias.

En conjunt, l'Àngel del senyor Vallmitjana es una figura d'una bellesa severa y radiant, en la que s'admiran justament hermosura en los detalls, grandesa en la idea y perfecció estremada en la execució. Contemplada de costat, lo perfil puríssim de la estàtua ofereix novas bellessas y los ulls no's poden apartar sens que senti pena 'l cor, de aquesta sublime encarnació de la immortalitat quals alas cubrirán la tomba del autor de *Consuelo*.

Después de contemplar aquesta nova obra de D. Venanci Vallmitjana, la mirada's torna envers l'Àngel del Judici final qual reproducció en guix figura en lo mateix taller. Existeix entre las dos figuras cert parentesch, com fillas que han sigut d'un mateix pensament; pero ¡quina bellesa mes diferent! ¡quina execució mes apropiada al fi especial de cada una! La hermosura es mes varonil, lo pensament que simbolisa abarca altres horisonts puig l'Àngel del Judici que ha de despertar á l'humanitat del somni pesat de la mort, mira ab serena mirada al cel protegit pels braços de la creu com esperant la *hora, resurrectionem horam*, mentres que l'àngel destinat á la tomba d'Ayala, simbolisa un pensament mes concret, la gloria eterna sobreposada als llores terrenals.

Un altre figura's destaca en la sombra del taller de Vallmitjana y vé á associarse en aquest paralelo: la d'aquell àngel que ab la dreta dirigida al cel recorda al viandant sos immortals destins, bellesa severa y discreta que interpreta un pensament vago é indeterminat com es lo de la eternitat. Pero no es pot olvidar tampoch aquí aquella altra figura qu'asen-

tada sobre el dintell del cementiri d'aquesta ciutat, es una nova variant d'aquet pensament, no menys magnífich é ideal que aquestas obras germanas.

Així com lo raig solar torba y desconhorta la mirada, així nosaltres varem desfilir devant de las diferents y notables obras esposadas en lo taller, somés encara l'esperit á la influencia d'obra tan magnífica. Lo busto d'Ayala nos sembla notable per tots conceptes, tractada la testa sense amanerament y en los detalls com en lo conjunt digne de figurar aprop del Àngel. Aprop d'aquestas obras varem admirar la figura sedent de l'*Esperansa* una de las quatre que han de colocarse en lo panteon de la familia Odena; estàtua de posa magestuosa y severa hermosura en la que hi ha fragments bastant accentuats, á causa del lloch en que dehuen colocarse y com á consecuencia de las lleys de perspectiva.

Una severa estàtua de *Sant Francesch de Paula*, obra de Agapito, crida també poderosament l'atenció. Aquesta figura está hábilment modelada, sa posa es noble y natural y sa expressió tranquila y afable; la testa cuberta per una caputxa está tractada ab notable acert y sense que 'n ella s'aparti l'artista d'aquells detalls consagrats per la tradició, acusa sa originalitat que's manifesta franca y vigorosament. En quant al ropatge está executat d'un modo sobri y discret. Aquesta nova obra recorda las de Cano y Mena, pero manifesta d'un modo ben palpable lo bé que s'agermanan l'alt concepte que puguin mereixer aquells á qui la religió mira com á sants, ab la noble senzillés propia del caràcter y significació de cada un. Lo *Sant Francesch de Vallmitjana* es una figura rígida y trista com la de Cano, á la que per altra part no's pot comparar, puig altre es lo personatge y altre 'l caràcter artístich; es una estàtua en la que brillan l'afabilitat y la pau cristiana en gran extrem y quals líneas agradan per sa bellesa discreta y reposada.

Prop de aquesta obra apareixen diferents reduccions de treballs ja coneguts del públich, y que senyalan, congregadas en aquellas salas, las variadas y graciosas inspiracions dels Vallmitjanas. Allí's destaca *La Bellesa dominant á la forsa*, grupo admirat ab justa rahó per la veritat y la gracia de sa factura; mes enllá de aquest se veu la figura sedent del infortunat *Colon*, en qual posa se tradueix una dolorosa abstracció, ó la del mártir *Sant Esteve*, qual fisonomia expressiva manifesta lo sofriment herosejat per la esperansa; la mística expressió dels elegits brilla serena en lo front de alguns àngels modelats ab notable inspiració, mentres que com á mostra de soltura y gracia se presentan alegres noyets ab lo front coronat de pampols ó enjogassats amors plens de vida y moviment; un africá subjectant á un lleó crida poderosament l'atenció entre bustos-tipos y bustos-retratos, notables uns per sa originalitat, vigor y elegancia, agradables los altres per sa factura espontánea y sobria.

Tal es en son conjunt l'aspecte de aquest taller, ahont hi ha molt que admirar y estudiar, pero que desde luego encanta per sa senzillesa y en el que s'hi respira la modestia dels artistas que en ell treballan. La genialitat dels germans Vallmitjanas campeja de un modo franch y vigorós en totas sas obras; se pot dir sense temor de ofendrels, que han anat conquistant en la ilimitada esfera del art, l'un d'altre, los llochs, sense mes guia que sa poderosa inspiració y un constant estudi de la naturalesa. Per lo segon han lograt vencer las moltes dificultats que presenta una de las mes difícils arts del dibuix; pero en quan á la primera, com á do que's reb de la naturalesa, dirém que 'ls dos artistas lo posseïxen en tan altíssim grau, que be pot considerarsels com los primers entre 'ls escultors que avuy compta Espanya.

FRANCESCH BARADO

LOS JUHEUS

II

RESPECTE de las juhevas,—diu lo conciensut viatjer qual nom deixam esmentat en l'article anterior, parlant de las de la capital de Turquía,—després de haber estat en lo Marroch, puch ben assegurar que las de Constantinopla no ofereixen punt de comparansa

ab las de la costa septentrional de l'Africa, en las quals, doctes observadors creuhen distingir en sa puresa primitiva lo tipo oriental de la bellesa hebrea.

«Ab la esperansa de trobar una bellesa á la dita parecudada, armantme de valor, doní repetidas voltas per l'extens gheto de Balata, que com asquerosa serp s'exten per la vora del Corn d'or. Penetri fins lo més fondo de miserables carrerons, en los quals existeixen únicament barracas plenas d'immundicia, oferint un aspecte paregut al de las bossas dantescas: travessí encreuadas de carrers per las quals no tornaria á passar com no fos demunt d'un ponticell, y apretantme ab los dits lo nas: al través de finestras, devant de las quals penjaban sols alguns trossos de roba espallfats, fiquí los ulls al interior de cambras foscas y asquerosas; vaig detenir mos passos al enfront de reduhuts cel-oberts humits, dels quals s'exalaba una farum capás de destruhir pera sempre lo dorat més ben constituit: passí, be que de pressa y corrents, entre mitx d'aplechs de vavalets plens de tinya y d'humors frets: vaig esquitllarme per entre vells espaventables que pareixían morts de peste acabats de ressurgir: vaig ensopegar repetidas vegadas ab gossos coberts de ronya y de nafras; ab clots plens de fanch negre y pudent; ab robas no molt netas y totas espellifadas que penjaban de cordas desfiladas y plenas de nusos, y ab montarulls d'escombrarias en estat de putrefacció, sens tenir la sort de veurer recompensats tants sacrificis. No's pot negar que entre las moltes donas que vegí cobertas ab lo calpak nacional, qu' es una mena de turbant llargarut, dessota lo qual desapareixen lo cabell y las orelles, me fou possible distingir un qu'altre rostre en lo qual resplandia aquella delicada regularitat de líneas y aquell agradable bany de suau resignació que's considera com rasgo característich de las juhevas de Constantinopla: cert es que vegí un qu'altre esvehit perfil de Rebeca y de Raquel, ab ulls com ametllas plens de gracia y de dolcesa; y alguna figura elegant que posada en ademan rafaelesch, recolsada contra lo llindar de la porta, apoyaba la sua ma delicada en lo rissat caparró de son tendre fillet; mes, per punt general, sols me fou donat contemplar senyals evidents de la degradació de la nissaga. ¡Quina diferencia entre aquellas figuras esllanguidas y demacradas y aquells rostres extenuats, y los ulls plens de foch y los colors plens de vida, y las opulentes formas que vegí un any després en los *mella* de Tánger y de Fez! Y altre tant se pot dit dels homes: desnarits, débils, tremolosos, en los quals tota la vitalitat sembla concentrada en los ulls espurnejants d'astucia y de cobdicia, que regiran incessantment á l'entorn de sí mateixos, com si per totas parts sentissen lo trinquejar de las monedas.

«Y aquí dech dir, que es de presumir que 'ls benévols crítichs israelitas, que tan fortament me fuetjaren ab motiu de lo que diguí de llurs correlligionaris del Marroch, tornen ara ab la mateixa cantarella, y atribuhescan á la opressió exercida sobre ells per los turchs, la decadencia y enviliment dels juheus de Constantinopla. Fixen donchs la pensa en lo fet de que en condició idéntica, baix lo punt de vista polítich y social, se troban tots los demás súbdits, no musulmans, de la Porta, y veurán que encara qu'aixís no fos, difícilment podria demostrarse que la asquerosa immundicia, los matrimonis precocissims sobre tota ponderació, y la completa abstinencia de tot treball penós, causas principalissimas de dita decadencia, difícilment podrian considerarse com resultat lógich de la falta d'independencia y llibertat. Y si se 'm replica que no tant l'opressió política á que's vehuen sotmesos, com la baixa persecució de que incessantment son objecte, y lo general despreci ab que se 'ls mira, han donat com resultat l'enviliment de que su ara habem parlat, preguntense á si mateixos, sopusant que no sia veritat lo que habem dit, si es ó no cert que la causa originaria deu buscarse sobre tot y avans de tot, en la vida que portan, y en las costums que 'ls caracterisan, y si no fora millor que en compte d'escondir la nafra, la posassen de manifest y empenguessen sa curació, encara que pera conseguirho deguessen fer us del remey dolorós, pero heróich, del ferro ruhent.»

Aixo diu, d'Amicis, tractant dels juheus de Constantinopla. Vejam are com s'explica ocupantse dels del Marroch, més ben dit, dels de Fez.

«Ha vingut una comitiva de donas hebreas ab l'objecte de presentar á l'Ambaixador una sollicitut.

«Cap de nosaltres s'ha pogut sostraure á la pluja de besos ab que nos han escómés.

«Eran mullers, fillas y mares de dos acomodats negociants: donas hermosissimas, d'ulls encantadors, de carns blanquíssimas, de llabis de pórrpa, de mans molsudas y petitetas. Las duas mares, ja vellas, no tenian un sol cabell blanch y en llurs parpellas brillaba encara tot lo foch de la joventut. Vestian un trajo pintoresch y espléndit: cenyint lo front un mocador de seda de vivíssims colors; ajustat al cos, un gipó de grana, adornat ab amples galons y passamaneries d'or;

un devantal de llama; una faldilla curta y estreta de merino vert, adornada també ab lluhents galons; y una faixa de seda blava ó de color de rosa, al entorn del cos. Pareixian totas ellas princesas asiáticas, contrastant extraordinariament tanta pompa, ab llurs maneres servilment obsequiosas.

»Totas parlavan castellá.

»Sols al cap d' alguns instants advertirem que anaban descalsas y que guardaban sots las aixellas, las grogas sandalías.

»—Per qué no vos calsau?—preguntí á una de las velles.

»—Y donchs,—me preguntá á son torn, tota meravellada,—que no sap que los israelitas no podem usar lo calsat sino dintre de la Mella (lo barri juheu) y que tan bon punt com penetram en la ciutat mora, tenim de caminar á peu descals?

»Ab lo permis de l' Ambaixador se calsaren.

»En realitat, no tenen obligació de caminar constantment a peu descals; mes com deuen descalsarse al passar per certs carrers, devant de determinadas mezquitas y de tals ó quals *cubas*, encare 'ls surt més á compte no calsarse mentres permaneixen fora de son barri. Y no es esta sola la més humiliant de las vexacions á que están sotsmesos. Los está prohibit prestar testimoni en judici, y sols de genollons poden parlar devant d' un tribunal: no poden possehir casas ni terreno fora dels límits del barri en que viuen: no poden cabalgar en lo interior de la ciutat: no poden aixecar la ma contra un musulmá, encara que sia en defensa propia, excepte 'l cas en que 's vejan escomesos en llur propi domicili: no poden emplear en llurs trajos, los homes, mes que robes de colors obscurs: deuen enterrar los morts tan bon punt acaban de finir: deuen demanar al Sultan autorisació pera contraure matrimoni: deuen retornar al Mella, á posta de sol: deuen pagar la guardia mora que vigila en son barri: deuen otsequiar al Sultan ab riquíssims presents, en quiscuna de las quatre festes anyals del Islam, y quan tenen lloch regositjos públichs ab motiu de naixements ó bodas en la familia imperial.

»Y tingas en compte que llur condició era cent vegadas pitjor encara, avans del regnat del Sultan Abd-er-Rhman, puig aquest sisquera prohibí que pogués llur sanch esser versada. La veritat es, que, fins volentho, difícilment podrian los Sultans millorar sa trista sort, sens exposarlos á mals cent vegadas pitjors que la terrible esclavitut que 'ls aclapara. Tan reconcentrat é irreconciliable es l' odi que guarda vers ells lo fanátich poble maurítá. En comprobació de lo que acabam de manifestar, bastará recordar que habent l' Emperador Soliman decretat que poguessen caminar portant calsadas las sabatas, xinel-las ó escarpins, foren tants los que en ple dia foren occisos en los carrers de Fez, que ells mateixos pera lliurarse de tan cruel matansa, pregaren al emperador que 's servis revocar lo decret.

»Y ab tot, permaneixen en lo país, y sofreixen totas las ditas vexacions, posada la pensa en que s' enriqueixen servint d' intermediaris entre 'ls comerciants de Europa y d' Africa; y perque 'l Govern, comprent tota la importancia que tenen realment pera la prosperitat del Estat, oposa una barrera quasi be insuperable á la emigració, prohibint á tota dona hebrea que pugá eixir del Marroch. Reduhts al més despreciable servilisme, viuen rodejats de privacions; mes no foran capassos pera reconquerir la dignitat d' homes y la llibertat de ciutadans, de donar los miserables munyerons d' aureas monedas que guardan escondits dintre las parets de llurs sombrosas vivendas.

»N' hi ha á Fez uns vuyt mil, dividits en sinagogas, y governats per los rabins, que gosan gran autoritat.

»Aquellas pobres donas nos mostraren varias manillas d' argent cisellat, anells ab pedras preciosas y arracadas d' or que guardaban amagats en lo pit, y habentlos preguntat perque 'ls escondian,

»—Nos espantamos de los moros,—nos contestaren en veu baixa, dirigint al entorn una mirada de desconfianza. No 's fiaban ni dels soldats de la Legació.

»Entre ellas hi havia varias minyonetas vestidas ab la mateixa pompa que las donas.

»Una d' ellas permaneixia prop de sa mare, ab un posat més temerós que las demés. L' Ambaixador l' hi preguntá á la mare quant temps tenia la jovencela.

»—Dotze anys, respongué.

»—Aviat podrá casarse, digué l' Ambaixador.

»—¡Qu' es cas!—exclamá la mare,—no senyor, ja es massa vella pera enmaridarse.

»Tots presumírem que tenia ganas de bromejar.

»—Parlo formalment;—replicá la mare, quasi sorpresa de nostra incredulitat.—¿Veuen aquesta?—Y nos indicá una noyeta més petita.—D' aquí sis messos complirà deu anys y ja 'n fa més d' un qu' es casada.

»La noyeta confirmá lo dit per la dona. Nosaltres no ho créyam.

»—¿Com volen que 'ls ho diga,—seguí la mare,—si no ho volen creurer, dispensennos la honra de venir á casa, un dissapte, á fi y efecte de que pogam rebrerlos

com se mereixen, y veurán al marit y la fé de desposoris.

»—¿Y quants anys te 'l marit? Preguntí, jo.

»—Deu de fets, senyor.

»Veyent que dubtabam en prestar fé á tals paraulas, nos confirmaren lo dit, las demés donas, afegint que son contadas las noyas que 's casan complerts los dotze anys; que la major part, están desposadas als deu, y fins als vuyt y als set, ab baillets poca diferencia de la mateixa edat; y que, naturalment, mentres son tan petits viuen en companyia de llurs pares, que continuan tractantlos com xavalets que son, alimentantlos, vestintlos, representlos y fins si convé, castigantlos sens cap consideració á llur dignitat marital; pero viuen sempre junts y la muller está sotsmesa al marit.

»Quant oiam, nos produhía l' efecte que sentiam parlar d' un altre mon, y escoltavam ab la boca oberta, vacilant entre las ganas de riurer, la llástima y lo desdeny.

»—Mes....—digué, dubtant l' Ambaixador—permaneixen junts... desde 'l vespre al dematí?

—Naturalment,—responguí la mare,—puig que son marit y muller!

»—Pero, no compreneu,—continuá aquell, ab to desdenyós,—qu' aixó es mal fet; que va contra las lleys de la naturalesa; qu' es perjudicial al cos y á l' ánima; que d' esta manera en compte d' educar física y moralment la infancia, la profanau, la enviliu, la ofegau en flor?

»—¡Qu' es cas, senyor Ambaixador!—respongué la mare ab la major ingenuitat.—Res d' aixó. No succeheix res de lo que vosté presum. Son criatures....—Y acostantse á nosaltres y baixant la veu, digué.—Son criatures, no tenen malicia, no pensan res de mal, corren y jugan y riuhen, y quan están cansats, posan lo cap aixís y s' dormen lo mateix qu' angelets.

»L' Ambaixador intentá encara demostrarli lo mal que hi havia en lo mer fet de casarlos; pero la bona dona, tot dihent:—Res de mal, senyor Ambaixador, res de mal, ab lo temps, poquet á poch—perseverá en la sua opinió.

»Mentres tant, la muller de nou anys, feya petons y estiraba las orellas al gos de cassa del senyor Patxot, qu' estava lligat en un dels ángols del pati.»

Y are repetirém nosaltres lo que déyam en l' article anterior.

¿Que 's pot esperar de gent tan envilida y degradada? ¿Hi ha motius pera presumir que ab sa vinguda aumentaria la prosperitat del país? Afortunadament baix est punt de vista, pera res los necessitam. Ab pau y moralitat n' hi ha de sobras pera conseguirla. Y finalment: si volen venir, obertas tenen las portas, mes no hi ha perill qu' es determinen mentres no se 'ls paguen los gastos del viatge. Incapassos son de donar un pas sens profit, y la sua deria es preguntar constantment *quant vaig guanyant*.

GAYETÁ VIDAL DE VALENCIANO

Novembre de 1881

NADAL

(ALS MEUS ESTIMATS PARES, COM SENZILLA MOSTRA DE RESPETUÓS Y CORDIAL AFECTE)

Quant, lentament, lo sol moría jo ab un dóls son, m' encodormia, y tot somiant, ab baixa veu, deya: «¡Ha arribat ja 'l fill de Déu!...»

Dels pastorets llarga filera veyá 'ls baixar per la singlera, saltant, y ab goig dins del cor seu, per adorarne al Fill de Déu.

Mirava al Cel; veyá l' estrella que guía als Reys, hermosa y bella; de lluny, de lluny vé 'l bon roméu, per adorarne al Fill de Déu.

Cantan, jolius, pinsans, merletas, rossinyolets, fins las bosquetas, y alsan bell chor ab dolsa veu, tot per lloharne al Fill de Déu.

Los angelets y 'ls serafins fan ressonar cántichs divins, y alegre 'l mon aquell cant séu, tot per lloharne al Fill de Déu.

Ab aqueix cant m' he despertat, y, á dins del cor, lo goig m' ha entrat; tost, m' he llevat, y ab un prech bréu, jo n' he adorat al Fill de Déu.

He vist lo Cel rich d' esplendor; lo sol brillant com arbre d' or; sentint ressó, per tot arreu, d' eix cant de: «Gloria al Fill de Déu...»

.....

Pare estimat, maretá aymada: jo vos salud' en eixa diada; ¡que per molts anys la disfruteu, per adorarne al Fill de Déu!

Y ab santa pau, germans, parents, pujan cantar, ab pler, contents, llahors y goigs, tots á una veu; ¡Pel bon Jesús, pel Fill de Déu!

MIQUEL TORROELLA Y PLAÇA.

(Palafrugell)

SANTA CECILIA

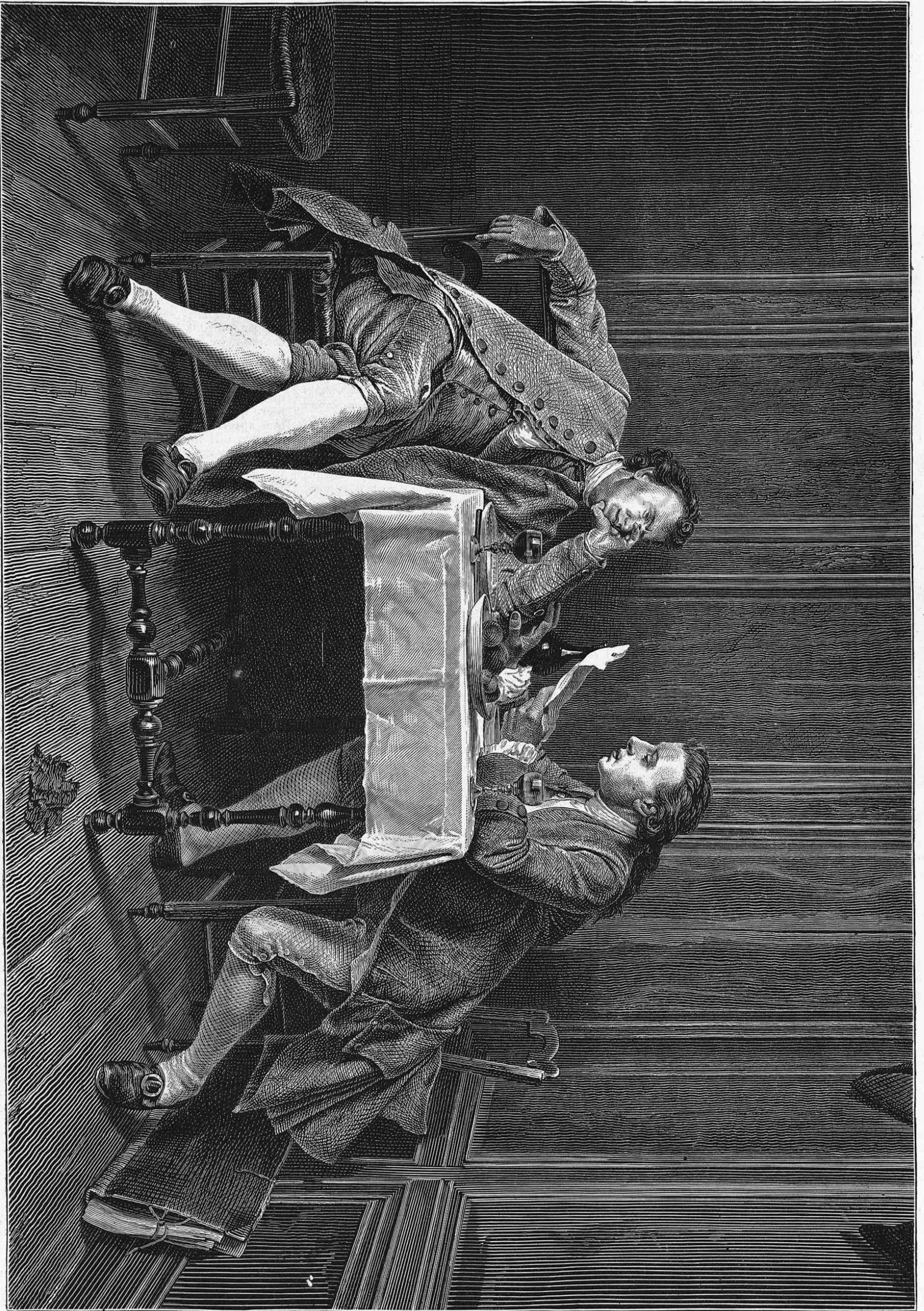
BENVOLGUT amich: comenzo per declararli que m' ha posat en un verdader compromís. Demanarme un articlet sobre la Patrona dels músichs per acompanyar á un notable grabat que pensa publicar! Per convence á vosté de la dificultat sino impossibilitat de complaurel, dech dirli en primer lloch que la rahó y lo fonament de lo patronat de Santa Cecilia tenen única y exclusivament per base lo *per-que si*, sens que fins are haigi pogut probar ningú qu' ella degué ser la advocada dels artistas músichs y no un altra, tota vegada que apesar de haberla presentada casi sempre en quadros, baixos relleus y grabats tocant l' arpa, la lira y fins l' orga no 'ns diu la sagrada tradició que la santa cultivés ab major ó menor talent l' art que per patrona l' aclamá desde fetxa relativament remota. Veritat es y no cal negarho que l' anomalia indicada no es pas la única y que altres estaments sens l' art musical han escullit per patrons á il·lustres sants de la Iglesia, nostre mare, ab tants pochos motius com los filarmónichs triaren lo seu; mes la rahó anterior es en concepte meu de peu de banch y no sincera de cap modo la invenció del patronat de que venim parlant. Deixant apart aquesta primera qüestió, discutida ja per plomas bon xich mes autorisadas que la meva; lo desitj es atendre fins allí hont siga possible un prech del amich que de cor estimo, y salvat lo que era pera mi compromís capdalt y acceptant la teoria dels fets consumats ompliré algunas quartillas tractant de lo que vé relacionat ab Santa Cecilia, de la manera com honran en sa Patrona los músichs d' aquí y los de fora. Tal volta me veuré obligat á ser un poch sever; pero tota severitat, tota franquesa, son pocas quan lo comportament de molts y molts artistas que deurian donar un exemple de germanó es tan migrat y raquích.

En totas las capitals de nacions civilisadas, en las ciutants mes importants d' aquellas, fins en las de segon ordre, existeixen regularment constituídas societats baix l' advocació de Santa Cecilia. Totas ellas tenen por objectiu principal tributar periódicament honors y culto á sa patrona, fomentant per medi de funcions religiosas, concerts, concursos y certámens lo progrés y engrandiment artístich de la localitat en que foren establertas. Altre fi, altament important tenen aquellas associacions, y es lo de reunir baix una mateixa bandera, moguts per igual interés tots los elements de alguna valia que l' art conta en cada població, logrant aixís extirpar casi per complert las envidias, petitesseas y mesquindats que divideixen, per exemple á Barcelona, als qui professan la carrera de la música. L' afirmació continguda en lo párrafo anterior no es exagerada. Es trist, lamentable, casi repugnant l' estat de divisió en que 's troban entre nosaltres lo; professors músichs. Ab més medis d' organitzar y de portar á cap verdaderas solemnitats que 'n altres punts, ab abundancia de compositors distingits, ab executants de primera forsa, ab un públich aficionat é intel·ligent disposat á secundar tota idea de progrés y engrandiment, apenas si ab algun esfors aislat dona de tant en tant mostrás de vida l' art propiament dit, esfors combatut moltas vegadas y sempre desvirtuat per la generalitat dels músichs, ab apassionament fill de la envidia, ab calor digne de causa mes decent.

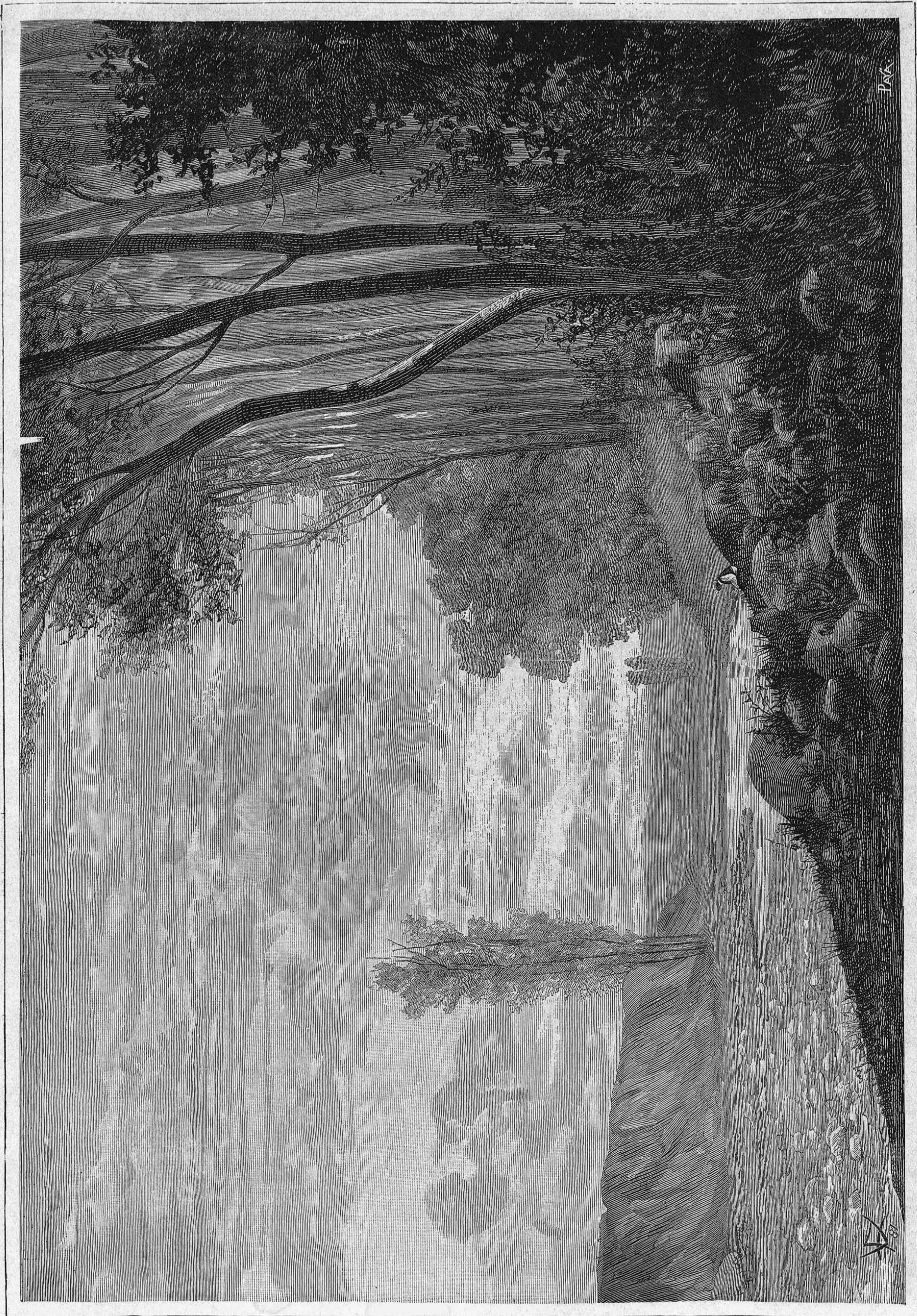
Descriure aquí la guerra sorda y de mala lley y las mil y una intriguetas posadas en joch pera malbaratar y fer inútils las gestions de alguns bons artistas, pera fundar definitivament una agrupació general que ab lo nom de Santa Cecilia, ó un altre, portés á terme la lloable idea de unir als artistas músichs, fora tasca pesada pera mi y més encara pera los lectors de LA IL·LUSTRACIÓ. Bastará y sobraré recordar que se han frustrat totas las tentativas y que fins aquells homes decidits y de forta resolució han renunciat ja á son ideal, convensuts de que sols mereixian sa bona voluntat y millor intenció, la ingratitude y la crítica calumniosa per tota recompensa.

No soch pessimista y 'm dol com al qui mes, lo sensible espectacle que estém donant los músichs: y á pesar de tot, considero molt remot encara lo dia en que cessi lo definitiu imperi de la rutina, de la miseria y de la mala fé.

* *

LA CONFIDENCIA — QUADRO DE MESSONIER

PAK

87

DE BON MATI — DIBUIX D'URGELLÉS

Entre los esforços aïslats, y per consecuencia sense importancia per lo avens general del art, dech fer menció, per la constancia ab que desde alguns anys venen repetintse, de las funcions que varios apreciabls professors celebran en la iglesia de Santa Clara en honor de Santa Cecilia. En ellas se èstrenan regularment en la diada de la Patrona, varias composicions molt recomenables per son estil relligiós y apropiat y per sa correcció. ¡Lástima que los iniciadors de las mencionadas festas se hagin concretat á la sola y modesta manifestació indicada! ¿Qui sab si la base establerta, ampliada y generalizada de bona fé y sense exclusivismes podria un dia donar per resultat lo que avuy sembla impossible?

Estich segur, senyor Director, que després de la lectura de la present se haurá fet cárrech del compromís en que m' ha posat y de lo desagradable que per mi, l' últim y lo més insignificant dels músichs barcelonins, ha degut ser tenir que posá en evidencia la falta de consideració y de companyerisme que se oposa á la marcha progressiva del art. Consideraria ben empleat lo temps passat tractant lo assumpto, si aqueixas incorrectas y mal engionadas ratllas contribuïan, per poch que fos, á senyalar encar que remotament, la esperansa de millors temps y la possibilitat de un porvenir més favorable.

JOSEPH RODORÉDA.

TAMBÉ NOSALTRES

Acabament

No promés, promés está.
Entrem tot desseguida al exámen de nostras dansas.

Ball de rams, Fandango de Lleyda, Sardana y Contrapás.

Si alguna vegada haveu assistit á la festa majó de algun poble catalá, sigui de la provincia que 's vulgui, haureu presenciat al sortir de missa lo tipich *Ball de Rams* sentint l' antiquíssima música que va ab la lletra que diu:

Cinch sous y mitj lo vano
mitja pesseta l' ram
etc., etc., etc.

refilant de bo y millor sas notas lo *Fluviol* y acabant de arrodoní 'l quadro lo seu inseparable company de goig y fatigas, lo original *Tamborino*.

La música del *Ball de rams* es de gran valor artístich. Dada sa melodia original, son moviment de barcarola y lo picat de sas notas, fan que en conjunt, sigui un de 'ls balls més característichs de Catalunya, ball indispensable en lo poble que encar ha tingut la sort de no inficionarse ab lo gust, algunas vegadas indecent de certs balls moderns.

Si en nostras cansons hi veyem retratadas y manifestadas las necessitats de nostra vida interna, en nostras balls be hi podem veurer lo sagrat guardadó de nostras honradas y venerandas costums.

Mirévos á la *Pubilla* endiumenjada, cenyint son cos fi, gipó de merino; calsant sabata ab sibella de plata; vestint faldilla de tela virolada; cubrint sas robustas espatllas mocadó sembrat d' anticuelas; mostrant per sota lo blanch mocador del cap lo llarch de sas arrecadas que memoria guardan de sos antepassats y sobresortint de tot aixó la preciosa creu de brillants que com depositaria y guardadora de sos sentiments y puresa se ostenta en son pit; llensant la vida per la rojor de sas morenetas galtes y cridant ignocencia per la negror de sos catalans ulls, mirévosla, repetim, quant surt de missa major tota cofoya perque anirá á ballá á la plassa lo ram que li va prometre 'l seu galan.

Y no tarda pas gayre la numerosa orquesta, *Fluviol* y *Tamborino*, de rompre la dansa, ja que ho fa quant l' escolá tanca la porta de la iglesia, sentint lo murmurig d' alguna vella que ja s' hi havia posat be per petarhi una bacayna.

Comensa 'l *Ball de rams* y seguint los balladors lo moviment ritmich de sa melodia, sols la ma s' agafan y deixan y aixis al cap de un rato que algunas vegadas sol ser llarch, se dona la dansa per terminada.

¿Se pot demanar més pulcritut, més severitat en las costums? No. ¿Quanta diferencia de enguany á antany!

Donchs be. ¿No permet aquesta senzilla é inspirada música que 'l compositor passejantse pe 'ls camps del idealisme nos fassi sentir las notas tendres del primer idili de la vida? ¿Qui, qué música haja llegit y estudiat, sentint la fresca melodia del *Ball de rams* no recordará á Bellini y á Meyerbeer ab sa *Sonámbula* y *Dinorah*? ¿Qui no recordará sentint las perladas notas de nostre

Ball, las inspiradas melodias ab que Gounod ha donat doble immortalitat á la Mireya que cantant amor corra per las planuras de la Provensa?

Mes.... anem seguint, que havem promés acabá eix treball ab lo present article y si entrem massa en consideracions no será possible cumplí la paraula.

Fandango de Lleyda, se titula una de nostras dansas y que molts son que per tal la tenen y guardan, mes nosaltres que sempre havem tingut la més rigurosa imparcialitat per norma y guia, per més que algunas vegadas haja sigut en desmerit nostre la opinió emitida, devem dir y dihem, que 'l *Fandango de Lleyda* deixa molt que desitjá per son fondo y per sa forma; per son fondo perque no hi relluheix la puresa de concepció, com en la major part de nostras cansons; y per sa forma per fallarhi aquella estructura melódica, aquella modulacions y cadencias que tant distingeix á la música de casa, y, en fin, de son estudi se 'n deduheix que en la factura del *Fandango de Lleyda* hi han entrat elements que no son pas catalans y que ells han deixat en la composició marca inborrable de sa manera de ser y de pensar. Y no hi ha pas cap classe de dupte que aquesta adulteració en son to general que 's veu y 's fa palpable, es deguda á la posició geográfica que ocupa Lleyda.

Sentint per un costat lo suau murmul de las ayguas del Segre y per l' altre contemplant la mansa corrent del cristallí y serpentejador Cinca; sentint per un cantó la veu de sas tres provincias germanas y per l' altre, la per ella aprofitosa é indispensable ajuda de Saragossa; sentint cantar la catalana *María* y al mateix temps la aragonesa cansó de *Adios Zaragoza*; per una part lo *Ball de rams* y per l' altre la *Jota*; per una la barretina y per l' altre lo mocadó al cap; sentint tot aixó per necessitat y conveniencia; posada dintre aquest círcol de elements heterogéneos ¿qué podia donar per resultat sinó una barreja d' estils que 'ns demostrés lo dualisme de sa concepció?

Donchs, tenint tot aixó en consideració, repetim: la adulteració de son istil que s' aparta del general de nostras cansons, es deguda á la posició fronterissa ab Aragó.

Nos haviam oblidat de posar com á ball típic de Catalunya 'l que s' havia conservat fins ara fa poch temps al Ampurdá: nos referim al ball *Filets*.

Filets es un ball que precedia sempre á la *Sardana* y que 's ballava posats los balladors enfront l' un de l' altre y fent un moviment ab los dits pulgar y mitj, com si fillessin. Sa música es llaujereta: compás de dos per quatre y temps de polka imprimint son moviment picat, lo to original y que tan peculiar es á las nostras cansons. Ara ja no 's ballan *Filets*, com també s' ha escurat la part de *Contrapás* que en algun temps se ballava íntegro, essent l' intermediari de 'ls dos la *Sardana*, que quasi sempre 's tocaban curtas.

Mes ha vingut en mal' hora lo gust que ha malejat tot lo bo que teniam y que era digne de conservarse y creyem irreemplazable; ha vingut l' afany de singularisarse per part de 'ls directores de coplas; han vingut, també las exigencias d' aquell ó de l' altre que volguentse lluhir en lo seu paper ha plantat tals innovacions en la música de las *Sardanas*, que director hi ha que per tenirlos á tots contents ó per donar probas de sa *inteligencia*, comet la profanació y 'l sacrilegi, faltas per desgracia no penadas en nostras Códichs, de escriurer *Sardanas* sobre motius de *Sonámbula*, *Roberto*, *Faust* y *Hugonots*. Desde que regna aquest mal gust sols se tocan sardanas llargas, desterrant del tot los *Filets* y donant una pobre part al *Contrapás*.

Pero... anem endavant.

Si lo *Ball de rams* es exclussiva propietat nostra, ja sia per sa manera de ballarlo tant patriarcal, ja sia per sa catalaníssima música ¿qué dirém de las sardanas!

Es molt cert qu' aquesta classe de dansas més que á Catalunya representan una de sas provincias, ja que sols á la de Girona las hem vistas ballar. Pero aixó no 'ns priva de que mencionem la música qu' informe aquestas composicions.

Si no haguessim promés pero promés formalment, acabá nostre plan ab lo present article ab molt gust feriam una sucinta ressenya històrica de la *Sardana*: ocupantnos de sa creació, son desarrollo y qui le va portá, ab son patriotisme al estat actual. Pero seria molt llarch comensar ab lo *Fluviol* y *Tamborino*, seguir pas á pas la introducció de cada instrument, fins á arribar á la complerta formació d' aquestas coplas ampurdanesas que cad' any nos visitan en festas senyaladas.

Si Déu vol un altre dia ho farém: avuy no pot ser.

Mes tornant á la *Sardana*. ¿No produheixen un efecte mágich sas melodias, quasi sempre en tó menor, quant la original *Tenora* las enfla? Y aquet sonido sech, armónich, destacantse de la massa instrumental per son timbre especial y son marcat temps de barcarola. ¿No resulta un efecte estrany pero agradable? Y quant páran tots los instruments y 'l *Fluviol* deixa sentir aque-llas pocas notas fóra del tó de la composició per senyalá

als dansants lo *Contrapás*? No hi destaca la originalitat de nostre música verdader retrato de nostre carácter? Los cants sólen ser tirats, franchs, no molt moguts pero sí sentidas sas notas, particularment las que son obligadas de *Tenora*, calcada sa forma melódica en los bells é inspirats cants ampurdanesos modelo de sentimento y de primorosa construcció com son *L' áucellet* y *La tornada*. En fi si en los demés balls al compositor li basta estudiar l' istil de nostres cants per fer música catalana, en la *Sardana* dada sa instrumentació y la especial sonoritat dels instruments que la constituheixen, te necessitat de triar de lo inspirat lo més bó.

Pero.... deixém las sardanas que ó sino 'ns ficariam en consideracions que 'ns omplirian algunas quartillas y aixó per avuy no pot ser.

Anem al *Contrapás*.

Aquesta es la obra colosal de la música catalana; en ella ho es tot: desdó lo més elevat per son istil á lo mes original y característich.

Nosaltres hem tingut la honra de sentirlo y estudiarlo íntegro, tál y cóm se tocaba á primers d' aquest sigle; net d' adulteracions que transformessin l' essencia de sa idea; admirant á cada pas los magnífichs tochs clássichs; conservant intactas la mateixa puresa de sas modulacions y la originalitat de sas cadencias que tenen las millors cansons de nostra terra. Al mateix temps l' hem sentit al piano y á l' orga armonisat de má mestre per que 's coneix en grau superlatiu lo valor melódich de la composició que tracta, donant ab sas acertadas combinacions armónicas y ab sos atreviments contrapuntístichs un color á la dansa catalana que més que aixó sembla un dels millors quartets de Haydn y Mozart.

¿Qui sab si la impressió que á nosaltres nos féu acusa en la composició l' época d' or del classicisme, época en que creyem se doná á conèixer la bellíssima é inspirada música del *Contrapás*!

Si 'ns vejessim obligats á ocuparnos detingudament de las bellasas que conté lo ball catalá per essencia y per potencia, diriam: recullim tot quant havem dit de las cansons *La pastoreta*, *La filla del marxant*, *Lo mariner*, *Isabel*, *Lo fill del rey*, *María*, *La Pepa*, *Lo rosinyol*, etc., etc., apliquemho á la música del *Contrapás* y no haurem dit ni la mitat de lo que és y mereix.

Admirem la frase enérgica y tallada del *Compte Arnau* quant no 'ns recordem de la asperositat y concisió de algunas del *Contrapás*; admirem també lo delicat y plé de sentiment que está *Catarina* ab sas alteracions rítmicas y ab sas modulacions novas quant no tenim á la memoria, lo delicat, lo tendre, lo senzill, lo gran, lo sublime de la més bella producció qu' ha sortit de la musa popular catalana.

Y ara que ja tenim mitj complerta la tasca havent de sobras abusat de la benevolencia de 'ls apreciabls lectors de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA, acabarem fent recordar lo que dit haviam al comens d' aquests articles; aixó es: que dintre la música catalana hi ha per servir á pler totas quantas necessitats y exigencias se 'ns presentin; tenim música per expressar tots los sentiments en cada una de sas manifestacions: podem cantar dintre 'l temple sens valguernos d' altre música que la nostra; podem demostrar y entregarnos á la gatzara y alegría demostrant, la una y l' altre ab música catalana, y tenim, per acabar, tot quant se necessita per entrar de frente y sens pó en lo camp de la música líric-dramática.

Y aixó que nosaltres tenim ¿Ho tenen los castellans? ¿Ho tenen los aragonesos? ¿Ho tenen los gallegos? No. Tots tres junts no forman en calitat ni en cantitat á la meitat de la nostra.

Pero se 'ns preguntará. ¿Y 'ls vascongats que no tenen música popular propia y dat cas que 'n tinguin, val ó no val? Si 'n tenen, y algunas cansons éuskaras coneixem que son preciosas pero no entra en nostre plan parlar d' ellas perque sería interminable lo treball que tindriam si 'ns tinguessim qu' ocupar de la música de cada una de las provincias d' Espanya.

Hem preferit la castellana y andalusa perque sols aquesta música per molts es la que té la exclussiva representació d' Espanya, ó d' altre manera, sols aquesta es *música espanyola*.

Per lo tant: si 'ls castellans orgullosos de tenir una música que res diu ni en lloch va y que musicalment parlant cap mérit té, demanan protecció y subvenció al govern, *també nosaltres* y ara més que may fa que havem demostrat fins á la evidencia tenir mes elements que ells, ó tenirlos, tots quants se necessitan per apoyo de nostra petició, *demanem* al govern la protecció que mereix nostra música y la subvenció que per la creació de la *ópera espanyola* trovem indispensable.

Si la protecció y subvenció oficials té que venir com creyem llógich y natural, després d' un minució estudi de la música de todas las provincias que 'n tinguin de *propia*, *també nosaltres* apontarem lo caudal inagotable de la musa popular catalana; *també nosaltres* mirarém de defensar dintre lo just los drets que devant l' art musical nos corresponen.

Y anem á acabar pero avants de ferho devem dir com per medi d' aclaració á la oposició que fem á la música castellana que no volem de cap mena, ja que nostre amor patri nos ho priva y la rigurosa imparcialitat també que 's cregui que la música catalana sigui lo que fins ara ha sigut la castellana, aixó es, sigui la única música espanyola.

La creació de nostra ópera será motiu per quant nos deixin las ocupacions temps libre y 'ls travalls de redacció ho permetin, exposar de quina manera creyem factible la creació de la verdadera ópera espanyola.

MODEST VIDAL

10 Decembre, 1881

CERTAMEN CLAVÉ

DER tercera volta densá que fou establerta aquesta institució, se celebrá divendres á la nit en lo teatre de Novetats lo Certámen Clavé, que fundá y s'afanya en sostenir la distingida societat coral d' Euterpe. La importancia d' aquest certámen no 's pot desconèixer de cap manera, ja qu' es l' únich que té per objecte 'l cultiu del género coral, género popular per excelencia en nostra terra, com va dir molt bé en sa memoria 'l secretari del jurat d' enguany. Lo tercer Certámen Clavé s' ha vist afavorit en lo present any ab un número de composicions molt superiors als dels altres dos certámens anteriors, puig que arribaren á trenta, que no es pas poch tractantse del carácter d' aquest certámen, qu' está dedicat exclusivament al género coral.

La festa 's veje honrada ab una concurrència escullida y numerosíssima, que umplia de gom á gom lo teatre de Novetats, y consistí en una agradable vetllada musical, tenint lloch á la meytat d' ella l' acte d' obrir los plechs que contenian los noms dels autors premiats. Formavan part del programa de dita vetllada, las composicions del malaguanyat Clavé, *Las flors de Maig*, *De bon matí y la Brema*, dos minuets del reputat mestre Sr. Casamitjana, tres temps (oriental, scherzo y marcial) del magnífich septimino, compost pe'l mestre Rodoreda quan ara fa alguns anys va fer sa entrada en la Academia de Ciencias naturals y Arts d' aquesta ciutat, y 'l duettino *Le Zingarelle* del mestre Obiols, composicions totas ellas que no havem de judicar aquí per haverse executat en altrás ocasions y haver merescut del públich lo judici més favorable. Las obras que en la mateixa vetllada 's feren sentir per primera vegada son: una barcarola, *El Pescador*, del Sr. Ribera (lo-seph), de melodia senzilla y no despossehida de certa bellesa; *La Nadala*, melodia catalana del Sr. Laporta (ab acompañament de piano, armonium y violoncello), molt ben sentida y armonisada ab la correcció y riquesa que caracteriza á aquest compositor; *Omaggio*, septimino del Sr. Obiols, que abunda en motius fàcils y en qual factura s' hi veu clarament la mà de son autor; *A la Lluna*, preciosíssima melodia (ab acompañament de piano y violoncello) composta per la senyora donya Aurea Rosa Clavé; y per últim, *A una morta*, composició del ja anomenat mestre Rodoreda, sobre la lletra de la poesia XXIX de las que forman lo preciós poema del Sr. Matheu, conegut ab lo mateix títol; d' aquesta darrera obra no 'n dirém res més sino que revela 'l bon gust y 'ls coneixements artístichs de tan reputat compositor, y que es digna germana de las demás obras que d' ell coneixem.

Ressenjada en curtas paraulas la part artística de la festa, aném á donar compte de la cerimonia del certámen, qu' es lo més esencial de la mateixa. Despres de la lectura d' un llarch y ben escrit discurs en catalá, del president de la societat d' Euterpe Sr. Rodoreda, en que fa la historia de la associació euterpense, fixantse principalment en lo periodo que media entre la mort de son fundador y l' época present, llegí 'l secretari del Jurat, Sr. Laporta, la memoria en que 's dona compte dels acorts presos, en virtut dels quals, un cop examinadas las 30 composicions que optavan als dos premis oferts, foren adjudicats per unanimitat de vots á las que tenen per títol *La cansó dels Jochs Florals* (primer premi) y *Cansó del batre* (segon premi), de las que resultaren serne autors respectivament, D. Anselm Barba, reputat compositor y mestre de la capella de Santa Agna d' aquesta ciutat y D. Celestí Sadurní, jove mestre de la societat coral *La Poncella*, de Sant Gervasi, y llorejat ja en altres certámens. Foren adjudicats també per unanimitat los accessits primer y segon á las composicions *Balladas y La veu de la campana*, quals autors son respectivament D. Albert Cotó, director de la societat coral *Erato*, de Figueras, y D. Anselm Barba. Los premiats van acudir á la festa, pujant al estrado en mitx d' entussias aplausos y rebent las joyas de mans de la senyora Aurea Rosa Clavé, á la que 's reservá acertadament aquest siti d' honor.

Acabarem aquestas mal forjadas ratllas, felicitant á la societat coral d' Euterpe, per l' éxit sumament satis-

factori d' aquest certámen y recullint la grata prome-tensa de son digne president de que aquestas festas se farán tan freqüents com possible sia, confiant per nostra part que 'ls compositors músichs sabrán correspon-dre, com en aquesta ocasió, als esforços de la distingida societat promovedora del certámen; los escriptors que han concorregut á ell ab los fruys de sa inspiració, son també dignes d' aplauso per la tendencia que han mos-trat al separarse de la rutina que fins ara semblava dominar respecte á la elecció d' assumptos pera las composicions corals, tendencia que esperem s' anirá accentuant en bé del art que tan dignament cultivan. Dónguinse també per compresos en nostra felicitació los artistas que prengueren part en la vetllada musical que havem ressenyat, que son la senyora Clavé, las senyoretas Casanovas, Llorens, Musté y Rosselló, y 'ls senyors Güell, Pujol, Puiggener, Masvidal, Ribera, Rodoreda y Laporta.

L. MERCADER.

BELLAS ARTS

MAS circunstancias especiales en que veu la llum lo present número, ens obligan á fer una lleugera menció de las diferents obras que en l' última quinzena s' han exposat á casa en París.

Lo senyor Martí y Alsina ha presentat un quadro representant una hermosa cassadora, notable per son modelat y colorit; lo senyor Armet tres paisatjes entre 'ls que mereix especial menció lo que representa una perspectiva alpestre, composició molt ben sentida y de una bellesa vigorosa é imponent. També 'l senyor Marqués ten un paisatge que 's recomana per sa factura, especialment en certs fragments, com lo de las ayguas que 's veuhen en lo primer terme; don F. Batlle una marina que demostra bonas condiciones en son autor per lo cultiu del género, per mes que aquesta obra no estigui exenta de defectes y lo senyor Borrell tres quadros, dels quals un de naturalesa morta, es molt just y pintat ab notable facilitat y gust, y un retrato qu' es recomana per la correcció del dibuix y 'l colorit.

Dos quadros més hem de enclourer en aquesta enumeració: un del senyor R. Amado, que porta per títol: *¡Nadie!* y un altre de género, degut al pinzell del senyor Durán. La composició del senyor Amado está ben pensada, pero mal desenvolupada, deixant ademés que desitjar respecte al colorit; pero se fa simpática per lo assumpto e interessa per lo tendre sentiment que respira. En quant al quadret del senyor Durán direm que 's bastant agradable, que está pintat ab extrema delicadesa y gust, ben pensat l' assumpto y colocadas ab naturalitat las figuras; potser lo perjudiqui un tant la intensitat de la llum.

Posarem terme á n' aquesta ressenya, escrita verament *cumtente calamo*, donant compte d' un quadret del senyor Masriera, obra de extraordinaria riquesa en son colorit, y que no vacilém en colocar entre las millors que ha produhit aquest artista.

Aquest quadro podria titularse: *Lo modelo*, puig representa una elegant dama vestint preciós trajo satí rosa y asseguda en lo taller en actitud de esser reproduhida per lo pintor. Sa figura esbelta se destaca sobre una cortina de vellut suspera en lo fondo, que ab sa entonació obscura dona major valor al ropatge del modelo. ¿Qué direm del modo delicadíssim ab que aquell está tractat, fins en sos més mínims detalls? ¿Y que dir també dels accessoris del taller, bronzos, arquillas, armas, gerros, pells, tots notables per son relleu, vigor y veritat? Apesar del valor donat á n' aquestos objectes, no perjudican al conjunt que ab tot y esser rich, es armónich, delicat, y en extrem elegant. Admira la suavitat del toch, lo color, la riquesa y la veritat d' aquesta composició; qualitats algunas, que 's comprenen en part per l' esquisit gust d' un artista que domina diferents rams del art, y que las domina ab gran inteligencia.

Nosaltres, pobres admiradors y sencills aficionats nos sentim orgullosos de que á Catalunya 's produheixin tals obras y enviem al senyor Masriera la més coral enhorabona.

F. B.

NOVAS

En la nit del 10 del córrent va tenir lloch la inauguració del *Ateneo de alumnos internos de la Facultad de Medicina de Barcelona*, acte que revestí la major solemnitat, essent presidit pe 'l degá de la propia facultat doctor Rull y 'ls doctors Giné y Pi y Sunyer, presidents honorari y efectiu respectivament de l' associació. Lo secretari de la mateixa senyor Millares, doná lectura d' una ben escrita memoria que merescú generals mostrás de aprobació, lo mateix que 'l discurs inaugural del senyor Azcárreta, que versá sobre 'l següent tema: «Algunos fenómenos físicos; unidad de los mismos.» Seguidament llegí lo doctor Giné un breu discurs, que merescú entussias aplausos tant per l' oportunitat de sas ideas com per la correcció ab que estava escrit lo treball, rublert tot ell de brillants imatges y encertadas frases, de la manera que sab ferho 'l erudit

catedrático y elegant escriptor. Doná las gracias á la concurrència lo doctor Pi, terminant l' acte ab una improvisació eloqüentíssima del doctor Rull. La concurrència, qu' era distingida y numerosa, va sortir satisfeta de tan agradable vetllada.

Se 'ns ha demanat l' inserció de las següents ratllas:

Lo dia 16 del corrent se presentá en lo despaig del corredor don Anicet Espinach, en Barcelona, un subjecte que manifestá dirse don Joan Pairois sollicitant efectuar la compra de quatre mil duros nominals de Renta perpétua al 3 % interior.

Acordat lo cambi y demás condiciones de la compra, lo referit subjecte passá á la Caixa á efectuar lo pago de son import y recullir los títols, en qual acte l' hi foren entregats vint mil duros nominals de Renta perpétua en lloch dels quatre mil que l' hi corresponian.

Apercebuda l' errada, 's procedí immediatament á efectuar totas las gestions necessarias á fi d' inutilisar no tan sols los títols que don Joan Pairois te en son poder per equivocació, sino també los que legalment l' hi perteneixen; al mateix temps que s' ha procurat per tots los medis possibles averiguar lo domicili del mencionat subjecte, mes no habent pogut conseguirse, lo qual indubeix á creure que tal vegada no tinga sa residencia habitual en aquesta capital, se fa públich lo fet ab l' objecte de que arrive á noticia del referit don Joan Pairois y puga aquest desfer l' error comés, puig fins á tant aixó que s' efectue seran nullos y de cap valor los títols per ell adquirits, á qual fi demanem als colegas reproduheixen lo que acabem de manifestar.

LLIBRES REBUTS

HISTORIA DE LAS BELLAS ARTS, per *Joseph de Manjarrés*.

Tenim que donar compte de la aparició de un volum ben digne de figurar en una biblioteca escullida: la obra que per segona edició molt millorada han donat á llum los reputats editors d' eixa ciutat, los senyors Joan y Antoni Bastinos; s' anomena «Historia de las Bellas Artes,» y está escrita per lo malhaurat senyor D. Joseph de Manjarrés, y enclou ademés un interessantíssim bosqueix del Renacimiento del Art en nostra patria, degut á la ploma autorisada de D. Manel Ossorio y Bernard, y un Album d' Art Contemporani, anotat breument per D. Juliá Bastinos.

Molt hi hauria que dir referintse á la part doctrinal de 'l volum en cuestión; pera los que tinguerem la fortuna de coneixer al venerable director de la Escola de Bellas Arts, no 'ls dirá res de nou lo autor de la biografia del senyor Manjarrés que precedeix lo volum, ni serán interessants nostres observacions respecte de la gran competencia y judici clar y veritable ab que tractava eixas qüestions especials; de 'l seu nom se despren la convicció de qu' en dita Historia trobaran estampada, de má de mestre, la evolució artística constant que ha acompañat als treballs, á las lluytas de la humanitat desde los més remots y obscurs segles: en eix llibre (com en altres no menys apreciables, mes per desgracia no molt nombrosos), veurá lo curiós observador los progressos del treball aplicat á las necessitats morals y materials, que essent condició dura més irrevocable, produhiren l' Art, eixa llum de l' ánima, com l' encontre de dos foras materials, produheix la gúspira y la claror; en eixas planas, se veu lo comensament del edifici per la pedra informe de los primers temps, hasta arribar á las gegantescas moles egipcias y babilónicas, á las prodigiosas acrópolis gregas y romanas, las maravillosas catedrals góticas, los edificis árabes semblables á somnis realitzats, las ombrívolas y feréstegas torres dels castells del senyors feudals, las fastuosas viviendas de la época moderna y los estils que podem anomenar cosmopolitas si ab eix dictat pot comprenders l' anarquía arquitectónica que regna actualment malgrat los nobles esforços de nostres millors arquitectos.

L' Escultura se tracta en dita Historia ab tota la extensió que comporta sa importancia, y en eixos capítols resurt la transformació del Art en progressió ascendent fins á la época de Miquel Angel, després de la qual vé, trist es confessarho, una decadencia que correspon á lo major vol que pren llavors la pintura.

La Historia de aquesta té un notable desenvolupament y en ella se estudian per escolas las principals produccions pictóricas, senyalant, com es de lley, las obras mestres degudas al màgich pinzell de los Angélico, Rafael, Rubens y Velazquez.

Al terminar eixa part comensa l' estudi, fet ab conciencia com es costum en lo senyor Ossorio, del Renacimiento del Art de la pintura en Espanya, donant idea de lo satisfactori desenvolupament d' eix Art després de la guerra de la independència, en qual estudi ressurten los llorejats noms de Rosales, Palmaroli, Fortuny y Vera, y altres que no per estar darrera de aquets deixen de prométre gloria artística á sa patria.

Forma com un apéndice molt útil y curiós lo Album d' Art contemporani, compost de notabilíssimas creacions arquitectónicas, escultóricas y pictóricas de los artistas vivents ó quasi coetans y que respiran la atmósfera nostra y comunican ab las nostras ideas: eixa part encomenada al senyor Juliá Bastinos, se recomana sobretot per la sobrietat d' expressió é imparcialitat de judici que déu acompañar un treball d' eixa naturalesa, majorment al esser desempenyat per un artista.

Dirém quatre paraulas més de la part exterior del llibre y de los grabats que l' acompañan, dels quals ne publiquem per mostra un d' ells, prés al atzar entre los molts y bons que esmaltan las planas del dit volum, deguts á artistas estrangers de nota y á dibuixants y grabadors nacionals tan reputats com los senyors Serra, Parys, Puiggarí, Sadurní, Julian, Carretero, Moracho, Gomez y altres.

La enquadernació en rústica es molt elegant; y la enpercalina ab planxas de bronzo ab daurat y negre, degudas á los senyors Souze, Julian, Jorba y Rigalt es molt notable per la riquesa y gust que demostra, ben relacionats ab los que desplega sempre la casa dels senyors Bastinos, desde la més petita á la més gran de totas las seuas publicacions.

BARCELONA — CASAS RECOMANABLES — BARCELONA

<p>Magatzém de Cerdá y Lledó Especialitat en mocadors de llana, seda y cotó Baixada de Li Presó, 7 y plassa del Rey, 2</p>	<p>“LA EMPERATRIZ” Fábrica de Cotillas ASSORTIT en TOTES FORMAS J. Cardona y Baldrich Escu.illers Blancs, número 3</p>	<p>Construcció de Mobles TALLER BONAVENTURA FÁBREGAS Ronda Universitat, 9^è</p>	<p>B. BALTA y COMPANYÍA Grans Magatzems Abundant y variat assortit en articles de Senyora Carrer de Banys Nous, 11 Ciegos de la Boqueria, 8</p>
<p>Grans Tallers de Fundició y Construcció de Máquinas Joseph Comas Carrer de Ferlandina n.º 32</p>	<p>MANEL SOLÉ Baix de Sant Pere Taller de Llibres Ratllats y Encuadernacions</p>	<p>CAMISERÍA JOSEPH BADÉS Banyes Nous, 11, - 1er</p>	<p>BASAR de SASTRERÍA S. DURÁN y COMPANYÍA Variat y elegant assortit de pessas fetas y à mida Passatge de la Pau, número 11</p>

LAS BELLAS ARTS

La segona edició d' aquesta obra, que s' acaba de donar á llum, compren:

—
BIOGRAFIA Y RETRATO DE DON JOSEPH DE MANJARRÉS

—
TEORIA DE L' ART Y DE LA BELLESA

—
ARQUEOLOGIA CRISTIANA

—
HISTORIA DE LA ARQUITECTURA, LA ESCULPTURA Y LA PINTURA

—
RENAIXEMENT DE L' ART DE LA PINTURA EN ESPANYA per D. M. Ossorio y Bernard

—
ALBUM D' ART DEL PRESENT per Juliá Bastinos

—
Lo text va exornat ab 250 grabats

UN BATEIG EN TEMPS DEL DIRECTORI (Kaemmerer)

(Mostra dels grabats d' aquest llibre)

LAS BELLAS ARTS

HISTORIA DE L' ARQUITECTURA LA ESCULPTURA Y LA PINTURA per

D. Joseph de Manjarrés

—
Segona edició, aumentada

Preu :

15 pessetas en rústica

y

20 ab percalina, ab planxas alegóricas,

d' or y negre

—
Se ven aquesta obra en la llibreria dels editors Joan y Antoni Bastinos, Barcelona carrer de la Boqueria

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure á molts subscriptors que 'ns han demanat tapas, tant per colleccions com per l' exposició de números solts, de LA ILUSTRACIÓ, hem encomenat á un acreditat taller d' encuadernacions la confecció d' aquelles, las quals podem oferir en Barcelona, als preus següents :

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantonera y claus de metall, llom de xagri y tela inglesa, propias pera casinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ de lo publicat fins á últim d' enguany, ab tapas de gran luxo	» 36
TAPAS solas, tela inglesa pera l' encuadernació de volums	» 22
COLECCIONS encuadernadas de lo publicat fins á últim d' enguany.	» 130
COLECCIONS sense encuadernar.	» 100

Resto d' Espanya los mateixos preus, mes quatre rals per gastos de franqueig — Las demandas se dirigen á la Administració, carrer de la Unió, 28, entresol.

Se admeten anuncis pera l' última página á preus convencionals

Reservats los drets de reproducció artística y literaria || TIPOGRAFIA DE E. ULLASTRES. RONDA DE LA UNIVERSITAT, 96. || S' envian números de mostra fora de Barcelona